№. 73. ЧЕТВЕРГЪ 4 Іюля. 4 Lipca. CZWARTEK №. 73.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ
по Вторникамъ, Четвергамъ, и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna:
W Wilnie . rs. 10
Z przesyłką. — 12
Półroczna:
W Wilnie . — 5
Z przesyłką. — 6

Kwartalna:
W Wilnie . — 3
Z przesyłką. — 3 k. 50
Miesięczna . — 1
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI
we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

СОДЕРЖАНІЕ.

Часть Оффиціальная.

ВИЛЬНО.

Поручикъ 6 артиллерійской бригады Константинъ *Жебровскій*, по произведенному надъ нимъ военному суду по полевому уголовному уложенію, оказался виновнымъ въ побѣгѣ изъ службы, распространеніи возмутительныхъ воззваній и принятіи начальствованія надъ сформированною имъ самимъ шайкою мятежниковъ. За эти преступленія Жебровскій, по утвержденному приговору суда подвергнутъ смертной казни—разстрѣляніемъ 24 числа минувшаго іюня въ г. Борисовѣ.

Предложеніе г. генералъ-губернатора начальникамъ Виленской, Ковенской, Гродненской, Минской, Витебской и Могилевской губерній отъ 1 іюля 1863 г.

Большая часть казенныхъ фермъ и другихъ оброчныхъ статей, состоящихъ въ вѣденіи палатъ государственныхъ имуществъ, находится въ арендномъ содержаніи мѣстныхъ дворянъ и помѣщиковъ польскаго происхожденія, изъ коихъ многіе, не смотря на значительныя выгоды, которыми они пользуются отъ владѣнія государственнымъ достояніемъ, приняли дѣятельное участіе въ мятежѣ, и обращаютъ значительную часть доходовъ отъ арендуемыхъ ими имѣній для поддержанія революціоннаго движенія въ краѣ и содѣйствія мятежникамъ.

Признавая, что для возстановленія спокойствія и порядка необходимо лишить злоумышленниковъ всякихъ средствъ къ дальнѣйшему продолженію ихъ преступныхъ дѣйствій, я покорнѣйше прошу ваше превосходительство предписать всѣмъ уѣзднымъ военнымъ начальникамъ и уѣзднымъ исправникамъ по ввѣренной вамъ губерніи, чтобы они строго наблюдали за арендными владѣльцами казенныхъ фермъ и другихъ оброчныхъ статей, и если бы оказалось, что который нибудь изъ самихъ арендаторовъ, или поставленныхъ отъ нихъ управителей или администраторовъ, принимаетъ участіе въ мятежѣ доставленіемъ шайкамъ денегъ, оружія, продовольственныхъ припасовъ, укрывательствомъ отъ мѣстныхъ властей и военныхъ командъ—бунтовщиковъ и мѣстъ, гдѣ они имѣютъ пристанище, а равно и личнымъ участіемъ въ мятежныхъ дѣйствіяхъ — подущеніемъ крестьянъ, вербовкой, распространеніемъ мятежныхъ воззваній и вообще подозрительными поступками и отлучками съ мѣста жительства,— то, за полученіемъ о томъ свѣдѣній, военные начальники и уѣздные исправники,— поступая съ виновными на точномъ основаніи § 9 и 13, данной мною инструкціи для военно-гражданскаго полицейскаго управленія, и удаливъ семейства ихъ съ мѣстъ жительства, обязаны по смыслу § 14 и 19 той же инструкціи, немедленно взять всѣ сельскіе продукты и другаго рода имущество и хозяйство, составляющее собственность арендныхъ содержателей, продать оныя и вырученныя деньги представить въ мѣстную казенную палату, увѣдомивъ вмѣстѣ съ тѣмъ палату государственныхъ имуществъ, для принятія оною въ свое вѣденіе фермъ и оброчныхъ статей и отдачи ихъ другимъ болѣе надежнымъ арендаторамъ.

Поручая вашему превосходительству наблюденіе за точнымъ исполненіемъ настоящаго распоряженія, я прошу васъ, милостивый государь, сообщить объ ономъ мѣстной палатѣ государственныхъ имуществъ, для зависящаго со стороны оной исполненія. (Подлинное подписалъ:) Генералъ отъ Инфантеріи Муравьевъ.

С. Петербургъ, 1-го іюля.

ВСЕПОДДАННѢЙШІЯ ПИСЬМА.

Отъ каменецъ-подольскаго еврейскаго общества.

„Августѣйшій МОНАРХЪ,

„Всемилостивѣйшій ГОСУДАРЬ!

„Каменецкое купеческое и мѣщанское общества еврейскаго сословія, чувствуя безпредѣльную любовь и преданность къ отечеству и къ Тебѣ, милостивѣйшій ГОСУДАРЬ, спѣшимъ, при нынѣшнихъ обстоятельствахъ, выразить предъ Тобою, Августѣйшій Монархъ, и предъ всѣми вѣрноподданными Нашего Отечества, что мы, испытавъ столько благодѣяній, истекающихъ отъ твоихъ мудрыхъ распоряженій, остаемся вѣрными твоими подданными и сынами отечества, и никакіе замыслы недоброжелателей нашего отечества не поколеблютъ нашей любви и преданности къ Тебѣ, ГОСУДАРЬ, и нашему отечеству. Мы молились, молимся и будемъ молить всевышняго Творца, дабы хранилъ дни Твои, для блага нашего и всѣхъ сыновъ любезнѣйшей Россіи на долгія лѣта, и да посрамитъ тѣхъ, которые возстали противъ Тебя и противъ державы Твоей, доставившей столько счастія для всѣхъ вѣрноподданныхъ Твоихъ разныхъ званій.

„Вашего ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА вѣрноподданные.“

(Слѣдуютъ подписи).

Отъ кременчугскихъ старообрядцевъ.

„Помазанникъ божій, любимецъ народа,

„Державнѣйшій ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ!

„Гласъ вражды завистниковъ Россіи, проникшій во всѣ предѣлы отечества нашего, дошелъ и до насъ—преданыхъ Тебѣ старообрядцевъ города Кременчуга. Позволь намъ, хоть въ числѣ послѣднихъ Твоихъ, излить предъ Тобою вѣрноподданническія и живѣйшія чувства, которыми исполнены къ Тебѣ всегда—а наипаче во дни сіи—сердца наши.

„Отецъ нашъ и благодѣтель! Кто забудетъ Тебя, освободителя, незабвеннаго друга и отца отечества? Ты даровалъ милліонамъ народа своего неожиданное благо—свободу; а намъ милліонамъ, послѣдователямъ старыхъ обрядовъ и вѣры, вѣрноподданнымъ Твоимъ, Ты благо сіе усугубилъ со вторицею: Ты снялъ тяжкое ярмо рабства съ крѣпостной братіи нашей и безпощадную руку угнетенія за вѣру, и въ высокоторжественный день своего рожденія изрекъ намъ неизглаголанную отъ вѣка царственную милость, принявъ насъ, какъ достойныхъ дѣтей, наравнѣ со всѣми сынами Россіи, въ отеческое лоно свое. Кто не оцѣнитъ сей великой любви Твоей? Въ какомъ сердцѣ не зажжется огонь пламенѣющей къ Тебѣ благодарности? И если тяжкая година испытаній дѣйствительно неизбѣжна въ благоустроеномъ Тобою царствѣ Твоемъ, и врагъ алчущій, не смотря на всѣ мѣры Твоего человѣколюбія, ополчается на Тя, боговѣнчанный и превознесенный!— скажи одно слово—и всѣ города и деревни, всѣ области и веси, и мы всѣ, со всѣхъ предѣловъ царствія Твоего, предстанемъ къ Тебѣ съ своими Миниными.

„Вѣрь намъ, ГОСУДАРЬ и благодѣтель, что чувства любви, какія питалъ нашъ нижегородскій предокъ къ дорогому нашему отечеству, не изсякли между нами, они и досель горючимъ ключомъ кипятъ въ сердцахъ нашихъ, и готовы вырваться къ Тебѣ на сущемъ дѣлѣ и истинѣ.

„Скажи только слово—и мы всѣ, старообрядцы, со всѣхъ краевъ и срединъ земли русской, въ одно мгновеніе ока окружимъ державнѣйшій престолъ Твой и со всею Россіею обымемъ святую хоругвь Твою. Все благо свое, все, что имѣемъ, все принесемъ на жертву отечества и драгоцѣннаго для насъ престола Твоего.

„Прими, державнѣйшій и всѣми любимый Государь-благодѣтель! прими и не отринь искренности чувствъ вѣрноподданныхъ Твоихъ кременчугскихъ старообрядцевъ, которые, по правилу вѣры и образу Минина питали, питаютъ и сохранятъ къ тебѣ чувства сіи во вѣки вѣковъ. Аминь.

„Вашего ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА вѣрноподданные старообрядцы города Кременчуга.“

(Слѣдуютъ подписи).

Отъ государственныхъ крестьянъ новгородской губерніи, новгородскаго уѣзда, мшагской волости.

„ГОСУДАРЬ нашъ батюшка,

„АЛЕКСАНДРЪ НИКОЛАЕВИЧЪ!

„Дошли до насъ слухи, что бунтовщики поляки появились даже близъ смоленской губерніи, въ мѣстахъ, гдѣ мужички чисто-русскіе, православные. Не въ силахъ мы, ГОСУДАРЬ, сносить такое посрамленіе земли русскія; не можемъ переносить и того, что эти безбожники мучатъ и вѣшаютъ плѣнныхъ солдатъ и своихъ же братьевъ-поляковъ, которые не заблудились такъ, какъ они, окаянные. Прикажи, Царь благодѣтель, и мы положимъ жизнь нашу и все имущество для истребленія этихъ возмутителей противъ Твоего Царскаго Величества. Теперь же собранные нами по общественному приговору и представляемые присемъ сто рублей вели употребить на пособіе семействамъ мучениковъ, убіенныхъ и повѣшенныхъ богопротивными возмутителями.

„Вѣрноподданные Вашего ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, государственные крестьяне новгородской губерніи и уѣзда, мшагской волости.“

(Слѣдуютъ подписи).

Отъ временно-обязанныхъ крестьянъ псковской губерніи, холмскаго уѣзда, 3-го мироваго участка.

„Всеавгустѣйшій Монархъ,

„Всемилостивѣйшій ГОСУДАРЬ!

„Дошли до насъ вѣсти, что поляки опять бунтуютъ, и что шайки ихъ появляются даже въ смежности съ нашею псковскою губерніею и производятъ грабежъ. Слышимъ мы и то, что поляки замышляютъ недоброе—хотятъ отдѣлить Царство Польское отъ имперіи и присоединить къ нему много нашихъ губерній, съ народомъ русскимъ, православнымъ, чтобы владѣть тѣмъ народомъ и обратить его въ ихъ польскую латинскую вѣру—и что въ такомъ худомъ дѣлѣ иностранныя государства, которымъ завидны сила и обширность нашей россійской имперіи, оказываютъ полякамъ покровительство.

„Хотя мы и простые люди, почти всѣ безграмотные, однако, вѣдаемъ, что народу русскому много стоило и трудовъ, и крови, чтобы составилось наше царство сильнымъ и могучимъ, и что въ сильномъ царствѣ людямъ лучше жить, чѣмъ въ слабомъ. Сильному царству отъ другихъ государствъ и почетъ и уваженіе, а если допустить поляковъ урѣзать имперію нашу, то эти же поляки будутъ намъ вѣкъ покою не давать, и иныя царства будутъ надъ нами верхъ брать, и не будетъ ни покою, ни почетной жизни народу русскому.

„Но тяжелѣе всѣхъ слуховъ намъ тотъ, что, Ты, ГОСУДАРЬ, нашъ батюшка, такими злодѣйскими дѣлами поляковъ огорчаешься. Мы тебя любимъ и жалѣемъ пуще отца роднаго: Ты намъ волю далъ; Ты намъ права далъ; Ты обезпечилъ быть нашъ; Ты такъ устроилъ, что теперь насъ никто обидѣть не можетъ: вездѣ и скорый судъ, и правду, и защиту находимъ. Мы это чувствуемъ и вѣчно за тебя Бога молимъ!

„Не печалься, отецъ нашъ! не уступимъ мы полякамъ ни вершка земли русской, не дадимъ имъ нашего царства крошить, ни народа православнаго въ латинство

TREŚĆ

Część Urzędowa.

WILNO.

Porucznik 6-éj artyllerzyjskiéj brygady, Konstanty Żebrowski, w skutek sądu wojennego podług doraźnego kodeksu karnego, uznany został winnym ucieczki ze służby, rozpowszechniania podburzających proklamacij i przyjęcia dowództwa nad uformowaną przez niegoż bandą powstańców. Za takowe przestępstwa Żebrowski, podług zatwierdzonego wyroku sądu poniósł karę śmierci przez rozstrzelanie—24 przeszłego czerwca w m. Borysowie.

Zalecenie p. Jenerał-gubernatora do naczelników Wileńskiéj, Kowieńskiéj, Grodzieńskiéj, Mińskiéj, Witebskiéj i Mohylewskiéj gubernji z d. 1 lipca 1863 roku.

Większa część ferm skarbowych i innych artykułów czynszowych, zostających pod zarządem izby dóbr państwa, znajdują się w dzierżawie u miejscowéj szlachty i obywateli pochodzenia polskiego, z których wielu niezważając na znakomite korzyści otrzymywane przez nich z posiadania własności rządowéj, wzięli czynny udział w powstaniu i używają znacznéj części dochodów z dzierżawnych majątków na podtrzymanie ruchu rewolucyjnego w kraju i na pomaganie powstańcom.

Zważywszy, iż dla przywrócenia spokoju i porządku niezbędném jest pozbawić złomyślnych wszelkich środków do dalszego prowadzenia ich występnych czynności, najpokorniéj proszę waszéj Excellencji rozkazać wszystkim powiatowym wojennym naczelnikom i sprawnikom powiatowym powierzonéj panu gubernji, aby ci ściśle czuwali nad dzierżawcami ferm skarbowych i innych artykułów czynszowych, i gdyby się pokazało, że którykolwiek z tych dzierżawców lub ich rządców i administratorów bierze udział w powstaniu, dostawując bandom pieniędzy, broni, żywności, albo ukrywając od władz miejscowych i oddziałów wojennych buntowników lub też miejsca ich przytułku, tudzież osobistém uczęstnictwem w powstaniu, poduszczaniem włościan, werbunkami, rozpowszechnianiem podburzających proklamacij i w ogóle podejrzaném postępowaniem i wydalaniem się z miejsca pobytu, to po otrzymaniu o tém wiadomości naczelnicy wojenni i sprawnicy, postępując z winnymi na zasadzie §§ 9 i 13 wydanéj przezemnie instrukcji dla wojenno-cywilnego zarządu policyjnego, i usunąwszy ich z miejsca zamieszkania, obowiązani są wegług brzmienia §§ 14 i 19 tejże instrukcji, bezwłócznie zabrać wszystkie produkta i inną majętność oraz gospodarstwo będące własnością dzierżawców, sprzedać takowe i otrzymane pieniądze złożyć do miejscowéj izby skarbowéj, zawiadamiając jednocześnie i izbę dóbr rządowych, dla przyjęcia ferm i artykułów czynszowych i oddania takowych innym pewniejszym dzierżawcom.

Zalecając waszéj Excellencji czuwanie nad ścisłém wykonaniem niniejszego rozporządzenia, proszę pana zawiadomić o takowém miejscową izbę dóbr rządowych dla należytego z jéj strony wykonania. (Oryginał podpisał:) Jenerał piechoty Murawjew.

Petersburg, 1 lipca.

NAJPODDANNIEJSZE LISTY.

Od gminy żydowskiéj Kamieniecko-podolskiéj.

„Najjaśniejszy MONARCHO,

Najmiłościwszy PANIE!

Kamieniecka kupiecka i mieszczańska gmina stanu żydowskiego, czując nieograniczoną miłość i przywiązanie do ojczyzny i do Ciebie, Najmiłościwszy MONARCHO, śpieszy przy obecnych okolicznościach, wyrazić przed Tobą, Najdostojniejszy MONARCHO, i przed wszystkimi wiernymi poddanymi naszéj ojczyzny, że doświadczywszy tylu dobrodziejstw, wynikających z Twych mądrych rozporządzeń, pozostajemy wiernymi Twymi poddanymi i synami ojczyzny i żadne zamiary źle życzących naszéj ojczyźnie nie zachwieją naszéj miłości i przywiązania do Ciebie, Najjaśniejszy PANIE, i do naszéj ojczyzny. My modliliśmy się, modlimy się i będziemy się modlić do Najwyższego Stwórcy, aby zachowywał dni Twoje dla dobra naszego i wszystkich synów najukochańszéj Rossji na długie lata i aby zawstydził tych, którzy powstali przeciw Tobie i przeciw Twego państwa, które udzieliło tyle szczęścia dla wszystkich Twych wiernych poddanych różnych stanów.

„Waszéj CESARSKIEJ MOŚCI wierni poddani.“

(Następują podpisy).

Od Kremeńczugskich starowierców

„Pomazańcze Boży, ulubieńcze ludu,

Najpotężniejszy CESARZU!

Głos nieprzyjaźni zazdroszczących Rossji, który przeniknął we wszystkie krańce naszéj ojczyzny, doszedł i do nas—przywiązanych do Ciebie starowierców miasta Kremeńczuga. Pozwól nam, chociaż w liczbie ostatnich Twych, wynurzyć przed Tobą wiernopoddańcze i najżywsze uczucia, któremi przepełnione są dla Ciebie zawsze,— a najbardziéj teraz—serca nasze.

Ojcze nasz i Dobroczyńco! Kto zapomni Ciebie Oswobodziciela, Pamiętnego Przyjaciela i Ojca ojczyzny? Tyś nadał miljonom ludu Twego niespodziewane dobro—wolność; a nam, miljonom, wyznawcom starych obrzędów i wiary, wiernym poddanym Twym, dobro to powiększyłeś w dwójnasób: zdjąłeś ciężkie jarzmo niewoli z poddanych braci naszych i niemiłosierną rękę ucisku za wiarę, a w wielce uroczysty dzień Twych urodzin wyrzekłeś dla nas niewygłoszoną od wieku monarszą łaskę, przyjąwszy nas, jako godne dzieci, na równi ze wszystkimi synami Rossji, na Swe ojcowskie łono. Kto nie oceni téj wielkiéj miłości Twojéj? W jakiem sercu nie zapali się ogień gorącéj dla Ciebie wdzięczności? I jeżeli ciężka chwila próby w istocie jest nieunikniona w dobrze urządzanem przez Ciebie państwie Twojem, i chciwy wróg nie zważając na wszystkie środki Twéj miłości ludzkości, uzbraja się na Ciebie koronowanego przez Boga i wyniesionego przed wszystkich!—wyrzecz jedno słowo, a wszystkie miasta i wsie, wszystkie prowincje i sioła, i my wszyscy ze wszystkich krańców państwa Twego staniemy przed Tobą ze swymi Mininami.

Wierz nam, Najjaśniejszy Panie i Dobroczyńco, że uczucia miłości, jakie żywił nasz przodek niżegrodzki dla drogiéj naszéj ojczyzny, nie wysiąkły z nas, i dotąd wrą one gorącem źródłem w sercach naszych i gotowe wyrwać się ku Tobie w rzeczywistym czynie i prawdzie.

Wyrzecz tylko słowo,—a my wszyscy starowiercy ze wszystkich krańców i wnętrza ziemi rossyjskiéj, w jednéj chwili otoczymy najpotężniejszy tron Twój i z całą Rossją ujmiemy za świętą chorągiew Twoją. Cały nasz dobytek, wszystko co mamy, wszystko poniesiemy w ofierze dla ojczyzny i drogiego dla nas tronu Twego.

Przyjm, Najpotężniejszy i przez wszystkich ukochany Panie i Dobroczyńco! przyjm i nie odrzuć szczerości uczuć Twych wiernych poddanych, kremeńczugskich starowierców, którzy według przepisów wiary i na sposób Minina, żywili, żywią i zachowają te uczucia ku Tobie, na wieki wieków Amen.

„Waszéj CESARSKIEJ MOŚCI wierni poddani, starowiercy z miasta Kremeńczuga.“

(Następują podpisy).

Od włościan rządowych z włości mszagskiéj w powiecie nowogrodzkim w gubernji nowogrodzkiéj.

„PANIE, Nasz OJCZE!

„ALEKSANDRZE MIKOŁAJEWICZU!

„Doszły do nas wieści, że buntownicy Polacy ukazali się nawet blizko gubernji smoleńskiéj, w miejscach, gdzie chłopkowie są czysto Rossjanie prawosławni. Nie możemy Najjaśniejszy Panie, znosić takiéj hańby ziemi rossyjskiéj; nie możemy znosić i tego, że ci bezbożnicy męczą i wieszają jeńców żołnierzy i swych braci polaków, którzy nie doszli do tego obłąkania, jak oni potępieńcy. Rozkaż, Monarcho-Dobroczyńco, a my położymy życie nasze i całe mienie dla wytępienia tych buntowników przeciw TWEJ CESARSKIEJ MOŚCI. Teraz zaś zebrane przez nas, według uchwały gminy, i załączone przy niniejszem sto rubli, rozkaż użyć na zapomogę dla rodzin męczenników, zabitych i powieszonych przez bezbożnych buntowników.

„Wierni poddani WASZEJ CESARSKIEJ MOŚCI, włościanie rządowi z włości mszagskiéj w powiecie nowogrodzkim, w gubernji nowogrodzkiéj.“

(Następują podpisy).

Od włościan czasowo-obowiązanych 3-go oddziału do spraw pośrednictwa, w powiecie chołmskim, gubernji pskowskiéj.

„Najjaśniejszy MONARCHO,

„Najmiłościwszy CESARZU!

„Doszły do nas wieści, że Polacy znowu buntują się i że bandy ich ukazują się nawet na pograniczu naszéj gubernji pskowskiéj i oddają się rabunkowi. Słyszymy także, że Polacy mają złe zamiary — chcą oderwać Królestwo polskie od cesarstwa i przyłączyć do niego wiele naszych gubernij, z ludem rossyjskim prawosławnym, ażeby panować nad tym ludem i obrócić go na polską łacińską wiarę,— i że w téj złéj sprawie, państwa zagraniczne, które zazdroszczą sile i rozległości naszego cesarstwa rossyjskiego, udzielają Polakom opiekę.

Jakkolwiek jesteśmy prostymi ludźmi, prawie wszyscy nie umiejącymi czytać ani pisać, jednakże wiemy, ile narodowi rossyjskiemu kosztowało i pracy i krwi, ażeby państwo nasze stało się silném i potężném, oraz że w państwie silném lepiéj ludziom żyć, aniżeli w słabém. Dla silnego państwa, inne kraje mają i poszanowanie i szacunek, a jeżeli dozwoloném będzie Polakom rozciąć nasze cesarstwo, to ciż sami Polacy nie dadzą nam przez wieki pokoju i inne państwa będą nad nami brać górę, a nie będzie ani spokoju, ani życia zaszczytnego dla ludu rossyjskiego.

„Lecz ze wszystkich pogłosek, najprzykrzejsza dla nas ta, że Ty, Monarcho nasz Ojcze, smucisz się takiemi przewrótnemi działaniami Polaków. My Cię kochamy i żałujemy bardziéj niż ojca rodzonego; Tyś nam dał swobodę; Tyś nam udzielił prawa; Tyś nasz byt zabezpieczył; Tyś taką zaprowadził organizację, że nas teraz nikt skrzywdzić nie może: wszędzie i szybki sąd, i sprawiedliwość, i obronę znajdujem. Czujemy to i wiecznie za Ciebie do Boga modlimy się!

„Nie smuć się Ojcze nasz! nie ustąpimy Polakom

совращать; ни полякамъ, ни заступникамъ за нихъ не позволимъ надъ нами куражиться!

„Достояніе и жизнь наша принадлежатъ Тебѣ, ГОСУДАРЬ!

„Мы ждемъ только Твоего слова царскаго!

„Вашего ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА вѣрноподданные.“

(Слѣдуютъ подписи).

Отъ тобольскаго городскаго общества.

Всемилостивѣйшій Государь!

„Двадцать пять лѣтъ тому назадъ, Ты, Государь, осчастливилъ городъ Тобольскъ своимъ посѣщеніемъ. Ты, Государь, не забылъ нашей любви, съ которою мы встрѣчали Тебя, какъ будущаго зиждителя счастія и славы всей Россіи.

„Нынѣ, когда враги замышляютъ нарушить спокойствіе нашего отечества, мы жители Тобольска, считаемъ священнѣйшимъ долгомъ повергнуть къ Твоимъ стопамъ чувства безпредѣльной преданности къ Твоей августѣйшей особѣ и увѣрить, возлюбленный Монархъ, что на одно Твое державное слово мы, сибиряки, откликнемся, для огражденія нераздѣльности Твоего вѣковаго наслѣдія и Твоего величія и славы.

„Считаемъ за счастіе именоваться Вашего Императорскаго Величества вѣрноподданными.“

(Слѣдуютъ подписи). (Сѣв. Поч.)

— *О закрытіи лѣснаго института и объ открытіи лѣсной академіи.* ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, по всеподданнѣйшему докладу министра государственныхъ имуществъ, въ 8-й день мая сего года Высочайше повелѣть соизволилъ: 1) Лѣсной институтъ закрыть, а взамѣнъ онаго открыть лѣсную академію, съ помѣщеніемъ оной въ зданіяхъ института. 2) На время переходнаго состоянія академіи, т. е. до 1865 года, когда послѣдуетъ соединеніе оной съ Петровскою земледѣльческою академію, составить правила въ отношеніи порядка управленія, расходовъ на содержаніе этого заведенія и по другимъ предметамъ, которыя и внести на утвержденіе ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА законодательнымъ порядкомъ. 3) До утвержденія этихъ новыхъ правилъ производить расходы, до открытія курса въ лѣсной академіи, т. е. до 1 октября настоящаго года,— по содержанію личнаго состава бывшаго лѣснаго института и всѣхъ состоящихъ при немъ заведеній, въ прежнихъ размѣрахъ, изъ суммы, назначенной по смѣтѣ лѣснаго департамента на настоящій годъ, на содержаніе лѣснаго института и спеціальнаго курса лѣсоводства. 4) Предоставить министру государственныхъ имуществъ, на основаніи 4-го пункта Высочайшаго повелѣнія 27-го февраля 1861 г., распубликованнаго въ „С.-Петербургскихъ Сенатскихъ Вѣдомостяхъ“ 11-го апрѣля 1861 г., N. 29-й, право постепеннаго оставленія за штатомъ или распредѣленія къ другимъ должностямъ чиновъ бывшаго лѣснаго института. (Сѣв. Поч.)

О расширеніи правъ на пиво и медовареніе въ губерніяхъ западныхъ, малороссійскихъ, новороссійскихъ и области бессарабской.

Вслѣдствіе представленія министра финансовъ о расширеніи правъ на пиво и медовареніе внѣ городовъ въ губерніяхъ западныхъ, малороссійскихъ, новороссійскихъ и области бессарабской, высочайше утвержденнымъ, 10-го сего іюня, мнѣніемъ государственнаго совѣта, въ измѣненіе п. 6. ст. 112 положенія о питейномъ сборѣ 4-го іюля 1861 г., постановлено: „Право варенія пива, портера и меда, а также браги на пивоварняхъ, для продажи, въ губерніяхъ западныхъ, малороссійскихъ, новороссійскихъ и области бессарабской, за исключеніемъ владѣльческихъ городовъ и мѣстечекъ, предоставляется тѣмъ же лицамъ, которыя пользуются симъ правомъ въ губерніяхъ великороссійскихъ, т. е. дворянамъ, чиновникамъ, купцамъ всѣхъ гильдій, мѣщанамъ и крестьянамъ, имѣющимъ торговыя свидѣтельства.“ (Сѣв. Поч.)

— Циркуляръ министерства внутреннихъ дѣлъ, отъ 20-го іюня 1863 г. за N.101 о членахъ коммисіи для раскладки налога, въ пользу казны съ недвижимыхъ имуществъ въ городскихъ поселеніяхъ.

Г. министръ финансовъ сообщилъ министерству внутреннихъ дѣлъ возбужденное однимъ губернскимъ начальствомъ недоразумѣніе о томъ, слѣдуетъ ли въ члены коммисій, для раскладки установленнаго Высочайше утвержденнымъ 1-го января 1863 г. положеніемъ налога въ пользу казны съ недвижимыхъ имуществъ въ городахъ, избирать непремѣнно владѣльцевъ таковыхъ имуществъ, или же членами сказанныхъ коммисій могутъ быть и не владѣющіе недвижимыми имуществами.

Вслѣдствіе сего, сообщено гг. начальникамъ губерній для надлежащаго въ потребныхъ случаяхъ руководства, что какъ избраніе членовъ въ коммисіи для раскладки установленнаго съ недвижимыхъ имуществъ въ городскихъ поселеніяхъ налога въ пользу казны предоставлено § 6 означеннаго положенія самимъ владѣльцамъ этихъ имуществъ, то за симъ отъ нихъ зависитъ назначать членами въ коммисіи какъ владѣющихъ имуществами, такъ и не владѣющихъ оными. (Бирж. Вѣд.)

Въ четвергъ, 27-го іюня, С.-Петербургское биржевое купечество встрѣчало хлѣбомъ и солью возвратившійся изъ западныхъ губерній лейбъ-гвардіи московскій полкъ. На дворѣ литовскихъ казармъ, въ часъ по полудни, поставлены были столы съ угощеніемъ для солдатъ. По вступленіи полка въ казармы и по окончаніи молебна, въ присутствіи предсѣдателя биржеваго комитета и депутаціи отъ биржеваго купечества, солдатамъ предложенъ былъ завтракъ: каждый изъ солдатъ получилъ по большому пирогу и по штофику вина. Биржевое купечество намѣревается встрѣтить такимъ-же образомъ всѣ полки 2-й гвардейской пѣхотной дивизіи, какъ извѣстно, возвращающейся нынѣ изъ похода противъ польскихъ мятежниковъ. (*Рус. Инв.*)

ani cała ziemi rossyjskiéj, nie damy im naszego państwa drobić, ani ludu prawosławnego nawracać do wiary łacińskiéj; ani też Polakom i zwolennikom ich nie pozwolimy przeciwko sobie odgrażać się.

„Majątki i życie nasze należą do Ciebie, Cesarzu!

„Czekamy tylko Twego słowa Cesarskiego!

„WASZEJ CESARSKIEJ MOŚCI wierni poddani.“

(Następują podpisy).

Od Tobolskiéj gminy miejskiéj.

„Najmiłościwszy PANIE!

Dwadzieścia pięć lat temu, uszczęśliwiłeś Najjaśniejszy PANIE, miasto Tobolsk Swą bytnością. Nie zapomniałeś Najjaśniejszy PANIE, naszéj miłości, z jaką spotykaliśmy Ciebie, jako przyszłego Twórcę szczęścia i sławy całéj Rossji.

Teraz kiedy wrogowie myślą naruszyć spokojność naszéj ojczyzny, my mieszkańcy Tobolska, uważamy za najświętszy obowiązek złożyć u stóp Twoich, uczucia nieograniczonego przywiązania do Twéj Najdostojniejszéj Osoby i zapewnić, ukochany MONARCHO, że na jedno Twe monarsze słowo, my syberyjczycy, odezwiemy się, dla obrony niepodzielności Twego odwiecznego dziedzictwa i Twéj wielkości i sławy.

Uważamy za szczęście mianować się WASZEJ CESARSKIEJ MOŚCI wiernymi poddanymi.“

(Następują podpisy). (Pocz. pół.)

— O zwinięciu instytutu leśnego i otwarciu leśnéj akademji. CESARZ JEGO MOŚĆ na najpoddaniejszy referat ministra dóbr rządowych 8-go maja r. b. Najwyżéj rozkazać raczył: 1) Instytut leśny zwinąć, a natomiast otworzyć akademję leśną, z zalokowaniem onéj w gmachu instytutu. 2) Na czas stanu przejściowego dla akademji, t. j. do 1865 r. kiedy nastąpi połączenie onéj z Pietrowską agronomiczną akademją, ułożyć przepisy względem kolei administracji, rozchodów na utrzymanie tego zakładu i na inne przedmioty, które też złożyć na zatwierdzenie JEGO CESARSKIEJ MOŚCI w kolei prawodawczéj. 3) Przed zatwierdzeniem tych nowych przepisów opłacać rozchody do otwarcia kursów w akademji leśnéj, t. j. do 1-go października roku bieżącego, na utrzymanie składu osobistego byłego instytutu leśnego i wszystkich zostających przy onym zakładów, w uprzedniéj normie, z summy naznaczonéj podług anszlagu departamentu leśnego na rok bieżący, na utrzymanie leśnego instytutu i specjalnego kursu leśnictwa. 4) Nadać ministrowi dóbr rządowych na mocy 4 punktu Najwyższego rozkazu 27 lutego 1861 r. N. 29 prawa stopniowego mianowania do innych obowiązków urzędników byłego instytutu leśnego. (Inw. ross.)

— O rozszerzeniu prawna piwowarstwo i miodowiarstwo w gubernjach zachodnich małorossyjskich, noworossyjskich i obwodzie bessarabskim. W skutku przełożenia ministra skarbu o rozszerzeniu praw na piwowarstwo i miodowarstwo w gubernjach zachodnich, małorossyjskich, noworossyjskich i obwodzie besarabskim N aj w y ż é j zatwierdzoném, 10-go czerwca zdaniem rady państwa, w zamian pun. 6. art. 112 ustawy o poborze trunkowym 4 lipca 1861 r. postanowiono: „Prawo na warzenie piwa porteru i miodu, tudzież braby na piwowarniach, dla sprzedaży w gubernjach zachodnich, małorossyjskich, noworossyjskich i obwodzie bessarabskim, z wyjątkiem prywatnych miast i miasteczek, dozwala się tymże osobom, które korzystają z tego prawa w gubernjach wielkorossyjskich, t. j. dworzanom, urzędnikom, kupcom wszystkich gild, mieszkańcom i włościanom mającym handlowe świadectwa. (Pocz. pół.)

— Okolnik ministerjum spraw wewnętrznych z d. 20 czerwca 1863 roku N. 101, o członkach komissji dla rozdziału poboru skarbowego od nieruchomych majętności w osadach miejskich.

Pan minister skarbu zakommunikował ministerjum spraw wewnętrznych wszczętą przez pewną zwierzchność gubernjalną kwestję, czy należy na członków komisji dla rozdziału przeznaczonego Najwyżéj zatwierdzoną 1 stycznia 1863 roku ustawą poboru skarbowego od nieruchomości po miastach wybierać koniecznie z posiadaczy tychże majętności, albo też na członków rzeczonych komissji mogą być wybierani i nieposiadający majątków nieruchomych.

W skutku tego zakommunikowano pp. naczelnikom gubernji dla należytéj w danym razie wskazówki, iż ponieważ wybór członków do komissji dla rozdziału postanowionego od nieruchomości po miastach poboru skarbowego, dozwolony został § 6-m tejże ustawy samym właścicielom tych nieruchomości, przeto od nich powinno zależeć wybieranie na członków komissji tak posiadających nieruchomość, jako też i niemających onéj. (Wiad. gieł.)

— We czwartek 27-go czerwca, St. Petersburgskie giełdowe kupiectwo spotykało z chlebem i solą lejb-gwardji moskiewski półk, który powrócił z gubernij zachodnich. Na podwórzu litewskich koszar, o 1-éj godzinie po południu, rozstawione były dwa stoły z przyjęciem dla żołnierzy. Po wstąpieniu półku do koszar i po ukończeniu nabożeństwa w obecności prezesa komitetu giełdowego i deputacji od kupiectwa giełdowego, żołnierzom ofiarowano śniadanie: każdy żołnierz dostał wielki pierog i czarkę wódki. Kupiectwo giełdowe ma zamiar spotykać w ten sposób wszystkie półki 2-éj gwardyjskiéj dywizji, jak wiadomo powracającéj obecnie z wyprawy przeciw powstańcom polskim.

PRZYCZYNEK DO HISTORJI OBRĄCZEK I PIERŚCIENI.

Pierścionek (Annulus - po łacinie; δακτύλιος, po grecku; anneau, po franc.; Ring, po niemiecku; Żiedas, po litewsku), jak i wszystko, co należy do człowieka, co jest jego utworem i wyrazem myśli, ma swoję historję, swoje dzieje, jeżeli nie nazbyt okwite, nie mniéj jednak ciekawe. Język nasz posiada dwa jednoznaczniki: pierścień (od słowiań. piersť, pierść, garść) i obrączka (od obręczy). Trudno oznaczyć stanowczo pomiędzy temi dwóma wyrażeniami różnicę— pierwsze tylko zdaje się być więcéj szczególném, drugie zaś więcéj ogólnem. Pierwsze zdaje się więcéj odpowiadać łacińskiemu: Annulus bigemmis, pierścieniowi z osadą drogich kamieni, drugie zaś oznacza kółko gładkie,—takie właśnie, jakiego dziś używają do ślubu. Prócz tego mamy wyraz przyswojony sygnet (od signum, pieczęć). Takie sygnety znane już były w najgłębszéj starożytności i służyły do potwierdzenia aktów, nadań, i t. d. Wyciskano je na wosku. Według słów Djodora sycylijskiego przekonany w podrobieniu królewskiéj pieczęci ulegał odrąbaniu obu rąk. Pieczęci używano w Egipcie za czasów jeszcze Józefa, o czém świadczą następne słowa Pisma świętego: „Zdjął tedy Farao pierścień swój z ręki swéj i dał go w rękę Józefową.“ (Genesis XLI, 11. 42.) Przez to Józef stał się nieograniczonym władzcą Egiptu, albowiem królewski pierścień był natenczas symbolem władzy. Lubo Homer nie wspomina o pierścieniach, nie podlega jednak wątpliwości, że starożytnym Grekom i Trojańczykom nie była obcą ta ozdoba, o czém zresztą i Plinjusz w swéj Historji naturalnéj wspomina. Starożytni nawet mieli osobny wyraz: Daktylioteka, na oznaczenie zbioru pierścieni. U Rzymian były pierścienie, służące do ozdoby i sygnety z pieczęciami. Starożytni, umierając przekazywali pierścień swojemu następcy, jako godło praw i władzy, któréj sami za życia używali. Przekonywają o tém dzieje Aleksandra Macedońskiego.

Pierścienie noszone były dawniéj na lewym ręku, i zazwyczaj na czwartym palcu, który ztąd otrzymał nazwę annularis. Stąd nawet powstało wyrażenie: sedere ad annulos alicui, co znaczy: siedzieć po lewym ręku kogokolwiek. Z czasem namiętność do podobnych ozdób wzrosła do tego stopnia, że obrączki nie tylko noszono na obu rękach i na wszystkich palcach, lecz nawet na każdym stawie palców, ba! nawet na nogach. Obrączki służyły też o odróżnienia stanów: niewolnicy nosili żelazne, ludzie średniéj klassy srebrne i bronzowe, senatorowie, posłowie i inne dystyngowane osoby ze złota. Plinjusz jednak pisze, że z początku wszystkie pierścienie z pieczęcią były żelazne, po tém dopiero upowszechniły się srebrne i złote. Bywały też pierścienie czyli sygnety z dwiema pieczątkami. Antoni Rich w swoim Dykcjonarzu starożytności rzymskich i greckich podał dokładny drzeworyt i opis jednego z takich sygnetów, który posiada dwa kamienie: na większym kamieniu wyryty Mars, na mniejszym zaś gołąbek z gałązką mirtu. Może pierwszy był do użytku męża, a drugi żony?

Plaut prócz tego wspomina o obrączce zwanéj: Condalum (od condylus—palec wskazujący), którą noszono na pierwszym stawie wskazującego palca. Komentatorowie Plauta twierdzą, że obrączki podobnego rodzaju li tylko niewolnicy nosili.

Obrączki znane były pierwotnym mieszkańcom Szkocji i Anglji, a nawet starożytnym Gallom i Frankom. Kilka z nich znaleziono w starożytnych kurhanach, a między innemi pierścień króla Childeryka, odkryty w 1635 r. w jego mogile w Tournay. Dotychczas znajduje się on w bibljotece paryzkiéj, a czas nie zatarł wyrytego na nim napisu: „Childeric regis.“

Wschód, tak zamiłowany we wszelkich powierzchownych ozdobach, wszelkich błyskotkach, nie dał się w noszeniu pierścieni wyprzedzić innym narodom. Słowem pierścionek jest ozdobą sięgającą najdawniejszych czasów i rozpowszechnioną na całym świecie.

Co się tyczy Słowiańszczyzny, a mianowicie Polski i Litwy, jak się okazuje z wykopalisk, różnemi czasy i w różnych miejscach dokonanych, pierścienie a właściwiéj obrączki znane tu były w głębokiéj starożytności. Z epoki bardzo odległéj, bo z epoki bronzu, znaleziono w 1802 r. pod Koczwar, a następnie pod Gine, w Czechach, pierścienie bronzowe. Najpospolitszą ornamentacją w téj epoce jest linja spiralna, symbol nieskończoności. (Kraszewski, Sztuka u Słowian). Z epoki sięgającéj schyłku bałwochwalstwa, więc IX i X w., nazwanéj epoką żelaza, znajdowano pierścienie na palce i ręce, zamykane i z dwóch sztuk składane. Ozdoby były ich bądź takie, jak z epoki poprzedniéj, bądź plecione lub nasadzane. Z przodu są one rozszerzone, grubsze jak w epoce poprzedniéj, niekiedy wcale misternie wyrobione. Pierścienie znajdowane na Litwie również nie są spajane, lecz zamykają się z tyłu na haczyk, albo i zupełnie się nie schodzą. Najpospolitsze są gładkie bronzowe, srebrne lub złote, ozdobione z przodu jakby węzłem splątanego sznura. Czasem są przeplatane ozdobami perłowemi. Wileńskie Muzeum posiada nie mały zbiór pierścieni dobytych z kurhanów litewskich.

W dziejach naszych spotykamy dwie pełne zajęcia i poezji legendy o pierścieniu: pierwsza dotycząca herbu Abdank czyli Habdank a podana przez Paprockiego w Herbarzu, druga zaś przywiązana do życia św. Kunegundy czyli Kingi i kopalń Wielickich. Za nadto są one znane każdemu czytelnikowi, abyśmy je tu powtarzać mieli. Używanie téj ozdoby i u nas jak u starożytnych wyrodziło się za czasów panowania Stanisława Augusta w okropny zbytek i nadużycie. Kobiéty ówczesne, idąc za przykładem markizy Lulli, nosiły kosztowne pierścienie, nie tylko na rękach, lecz i na palcach nóg, które ma się rozumieć były nagie. Było to bardzo przyzwoitém w wieku, który się gwałtem chciał zbliżyć do dziczyzny, czyli jak sam nazywał, stanu natury. Zresztą dzieje pierścionka w Polsce, jako godła władzy i jako ozdoby, nie przedstawiają żadnych ciekawych szczegółów.

Obrączki ślubne czyli zaręczynowe były już znane Hebrajczykom, Grekom i Rzymianom, od których przeszły potém do chrześcjan. Okrągła forma obrączki, jako symbol wieczności była emblematem wiecznotrwałéj miłości małżeńskiéj. Obrączki zaręczynowe były pierwotnie żelazne, z maleńkim krążkiem magnesowym, wyrażającym, że jak magnes przyciąga żelazo, tak miłość serca przyciąga. Obrączki, jakeśmy powiedzieli, nosiły się na czwartym palcu lewéj ręki, a wyobraźnia poetów objaśniała ten zwyczaj przypuszczeniem, że z tego palca jedna żyłka bezpośrednio łączy się z sercem. Stąd w naszym języku palec ten zowie się serdecznym.

Czy pogańskim Litwinom i Polakom znane były obrączki ślubne?—pozostaje to w pomroce wieków. Jednak bacząc na częste o nich wzmianki w pieśniach gminnych, bacząc nadewszystko na wielką ich ilość znajdowaną w wykopaliskach, zdaje się, że obrządek zaślubin nie odbywał się dawniéj bez obrączek, aczkolwiek nie miały one tego co dziś znaczenia. Narbutt mówi (Dzieje nar. Lit. T. I. 342) że pod koniec obrządków weselnych, a przed rozpoczęciem tańców, następowała u starożytnych Litwinów zamiana obrączek. Szkoda jednak, że nie podaje źrzódeł, z których poczerpnął tę wiadomość. Lubo w pieśniach litewskich wianek ruciany nierównie ważniejszą niż pierścień zdaje się grać rolę, są atoli częste wzmianki o pierścionku (żiedas). Kraszewski (Litwa, Star. jéj dzieje etc. 341.) uważa, że do ozdób dziewictwa należał złoty pierścionek. Oto ustępy z dwóch pieśni potwierdzające to przypuszczenie:

„Do klonu u zdroju,
Szłam ja twarz umywać.
Twarz umyłam białą,
Upadł mi pierścionek.
Przyszli boży synowie,
Z jedwabnemi sieci,
Złowili mi pierścień drogi,
Z głębokiego zdroju... i t. d.“

W innéj, przypominającéj nieco serbskie pieśni, czytamy:

„Leciał tędy czarny kruk,
I niósł rękę białą,
A na niéj pierścień złoty.“

Tu dziewczyna pyta kruka, skąd dostał ten pierścień, a otrzymawszy odpowiedź, że był na wojnie, woła:

„O! biada! mój to pierścień!
Już młodzieniec mój nie wróci,
Niechaj łzy moje płyną.“

Jasno się z tego okazuje, że pierścień jest tu atrybutem, nie małżonków, lecz dziewictwa, bezżenności, o czém najwyraźniéj przekonywa następna pieśń, którą dziewica śpiewała przed ślubem:

„Nie płacz siostro,
Miła dzieweczko:
Jutro gorzéj zapłaczesz.
Gdy pierścień zdejmą,
Z ręki twéj białéj.
Ozdobę twoją!“

A więc pierścień był tylko ozdobą, co większa, mężatka (a zapewnie i do mężczyzn to się stosuje) niemiała go prawa nosić. Przypuszczenie zatém szanownego dziejopisa Litwy ostać się niemoże.

Ten błąd daje się tém wytłómaczyć, że p. Narbutt zapatrywał się na pogańskie obyczaje Litwy, przez pryzmat spółczesnych wyobrażeń. Dziś bowiem istotnie zaręczyny ludowe odbywają się przez wymianę obrączek, o czém zresztą Jucewicz świadczy: „ojciec dzieweczki (powiada cytowany autor w dziele p. n. „Litwa“), bierze ją za rękę i sadza obok młodziana, a przeżegnawszy znakiem krzyża świętego oboje, każe im przemienić pierścionki.“

Polskie ślubne obrączki nosiły napis:

„Serce moje i twoje,
Połącz Boże oboje.“

Były one gładkie złote lub srebrne; czasem były na nich wyryte imiona i nazwiska, lecz zazwyczaj cyfry tylko. Późniéj wyrabiać je zaczęto w kształcie węża, a więc do dawniejszych kształtów powrócono. Pośrodku znajdowała się Opatrzność. Dziś wchodzą w upowszechnienie ręce złączone w uścisku. Pierścień Katarzyny Jagiellonki nosił napis: Nemo nisi mors (śmierć nas chyba rozłączy).

Rej (w Wizerunku) mówi, że pierścień zdjęty z palca dziewicy i podany gachowi, oznaczał, że przyjęto jego oświadczenie. Broszura: O fortelach białogłów taką radę kładnie w usta matce: „Kiedy zobaczysz mężczyznę, ukłoń się zaraz, a gdy powie co dowcipnego uśmiechnij się, a ręką tą, na któréj pierścień, twarz sobie od śmiechu zasłaniaj.“ Więc nie było prawidła, na którym ręku pierścień nosić należało.

Jeżeli mamy wierzyć autorowi sielanki kujawskiéj: Pasterze na Bochorzy (przez T. L. J. 1827), Kujawianki na każdym palcu noszą pierścionki, tombakowe, cynowe, srébrne, niekiedy i złote. Zresztą obrączki zaręczynowe i ślubne i dziś bardzo ograniczoną rolę grają pomiędzy naszym ludem.

Widzieliśmy dotąd pierścienie li tylko, jako ozdobę lub symbol, zobaczmy je teraz jako sprzęt. Indjanie, Chińczycy, Malajczykowie i inni azjatyccy robotnicy w europejskich kolonjach, noszą obrączki nie tylko na palcach rąk i nóg, lecz i na ramieniu w postaci bransolet, na nogach, biodrach, a nawet w nozdrzach. Zyskawszy pracą kilka sztuk srebrnych pieniędzy, przelewają je na pierścienie, które tym sposobem stanowią całe ich mienie, i które wynoszą na sobie wychodząc z kolonij.

W czasach pełnych tajemniczości i pomroki, w czasach, powiadamy, średniowiecznych, kiedy najświętsze tajniki wiary gruba warstwa przesądów i guseł pokrywała, pierścień grał niepoślednią rolę: był noszony jako talizman, mający tajemny związek z konstellacjami, skąd i nazwa jego: Pierścień konstellacyjny. Wyrabiano go ze złota, srebra, miedzi, żelaza i innych metalów. Nosił nazwę i wyobrażenie planety, pod któréj zostawał opieką. I tak: pierścień złoty nosił miano i obraz słońca; p. srebrny wyobrażał księżyc, króla nocy; p. cynowy, Jowisza, króla gwiazd; p. żelazny, Marsa; p. miedziany, Wenerę; p. ołowiany przedstawiał Saturna lub starość. Większą część tych pierścieni zdobiły drogie kamienie; lecz te ostatnie powinne były być symboliczne, t. j. odpowiednie metalowi przedstawiającemu jaką gwiazdę. I tak: karbunkuł, jako przynależny słońcu, wyłącznie był przeznaczony do pierścieni złotych; szafir, do pierścieni srebrnych, topaz, do cynowych; rubin, do żelaznych; szmaragd, do miedzianych; granat do ołowianych.

Skoro pierścień był zrobiony przy zachowaniu wszystkich rzeczonych przypisów, należało go skrycie położyć na ołtarzu, przy którym msza się odprawiała, po któréj skończeniu zanurzano go do wody święconéj. Tym sposobem otrzymywano nieoceniony talizman. Szczęśliwy takowego posiadacz (powiada Debay w swojéj „Histoire des Sciences occultes mógł przedsięwziąć i wykonać mnóstwo rzeczy, z któremi zwyczajny śmiertelnik nigdy sobie nie dał rady. Łacno mu było np. stać się niewidzialnym; dotknąwszy nim osobę, którą kochał, jakiejkolwiekby ona była płci, mógł być pewnym, że otrzyma jéj wzajemność;— przed nim się wyjaśniały najskrytsze tajemnice, ba! nawet posiadał dar czytania myśli cudzych; słowem przeniewierzenie się żony lub kochanki nigdy obejść się nie mogło bez jego wiedzy. Co większa, tak szczęśliwy śmiertelnik śmiało mógł stawić czoło wszelkim zasadzkom i chorobom. Szkoda tylko, że się nie zdołał oprzeć prawdzie, przed któréj tchnieniem nie mogły się ostać te śliczne bajeczki!

Nie zadziwi nas wartość, jaką Polikrates przywiązywał do swojego pierścienia, gdy wspomnimy jaką on dziś, pośród nas, gra rolę. Jakażby nasza piękność, mogła obojętnie przenieść stratę pierścienia, zadatku miłości, który z rąk ukochanego młodzieńca otrzymała? Jakiegoż kochanka nie zasępi się czoło, na widok rozerwanéj zaręczynowéj obrączki? Rzecz dziwna, czy to skutkiem wyobraźni przesiękłéj baśniami piastunki, czy z wewnętrznego przekonania, czy dzięki tradycji wykołysanéj pieśnią trubadurów i minstrelów średniowiecznych, czyli też z innych jakichkolwiek przyczyn, obrączkę ślubną, więc martwy symbol, za samą miłość nieledwie poczytujemy. Dać komu obrączkę—to dać swe serce, odebrać ją—to serce odebrać, stracić przypadkiem chociażby w przeddzień ślubu, to rzucić w swą pierś robaka niepokoju—robaka co póty gryźć, kąsać, trapić będzie, dopóki na serjo nie nabierzemy przekonania, że prędzéj czy późniéj miłość nasza się rozchwieje, związki serca pękną, uczucia zardzewieją. I czy to skutkiem takiego wmawiania, czyli też dzięki nadprzyrodzonym wpływom, rzadko kiedy ten błahy na pozór przesąd nie sprawdza się...

„Ir mażas kałmas weżimu werczias (i mały pagórek woz wywraca)—mówi litewskie przysłowie.

Nie zawsze jednak pierścień tak piękną stronę przedstawiał. Ludzie z najniewinniejszéj rzeczy potrafią zrobić narzędzie występku i zbrodni. Któż nie słyszał o pierścieniach, jako narzędziach śmierci? Nie tak jeszcze dawno wszystkie francuzkie czasopisma podały następny wypadek. Jeden z mieszkańców Paryża kupił na ulicy Świętego Honorego kilka starych rzeczy, pomiędzy któremi starożytny pierścień. Odszedłszy do domu, wkładając go i zdejmując z palca lekko się zadrasnął. Wkrótce potém uczuł w całém ciele jakieś dziwne dreszcze, ogólne osłabienie, zagrażające sparaliżowaniem wszelkich jego władz. Wreszcie choroba tak stała się gwałtowną, że był zmuszony wezwać pomocy lekarskiéj. Lekarz oświadczył, że choroba powstała skutkiem otrucia mineralną trucizną, i dzięki energicznym jego środkom, chory przyszedł wkrótce do siebie. Lekarz, który długi czas mieszkał w Wenecji, obejrzawszy pierścień, przekonał się, że jest jednym z tych, które we Włoszech noszą miano pierścieni śmierci, które w XVII wieku, gdy otrucia były tak pospolitemi, wielkiém cieszyły się upowszechnieniem. Do wewnętrznéj strony tego pierścienia przymocowane były dwa delikatne ząbki z najostrzejszéj stali ze zbiornikiem przeznaczonym dla trucizny. W owe czasy, aby zemścić się na kim za jaką zniewagę, lub po prostu pozbyć się nienawistnego człowieka, dość było włożyć mu taki pierścień, a spotkawszy gdziekolwiek silnie ścisnąć rękę, tak żeby lekko zadrasnąć, a nazajutrz niebyło wątpliwości, że ofiara nie ujdzie śmierci. Condorcet, znany francuzki akademik, dzięki takiemu pierścieniowi z trucizną, przygotowanemu przez Cabanisa, otruł się podczas rewolucji, przenosząc dobrowolną śmierć nad gilotynę, na którą był skazany. Jeżeli mamy wierzyć Arago, takąż trucizną chciał się otruć Napoleon I w Fontainebleau. M. K-ski.

Część Nieurzędowa.

Wilno, 3 lipca.

POGLĄD OGÓLNY.

Posiedzenia parlamentu angielskiego zbliżają się do końca. Zdarza się zwykle, że w téj porze izba gmin bywa najtrudniejszą do kierowania, nietylko dla ministrów, ale nawet dla przywódców oppozycji. W ogóle, te objawy niepodległości wynurzają się w zadaniach podrzędnych, niepolitycznych, tak dalece, że niekiedy przeniknąć niepodobna ich prawdziwéj pobudki. Tak naprzykład na ostatniem posiedzeniu, p. Gladstone, otrzymawszy już od izby uchwałę potrzebnych pieniędzy na zakupienie obszaru ziemi, na którym wzniesiony był gmach ostatniéj wystawy powszechnéj, okazawszy przed izbą, że przewyżka dochodów nad wydatki podaje do tego możność, przełożył żądanie udzielenia 105,000 funt. sterl. na zakupienie i przebudowanie samego gmachu, w którym rząd zamierzał umieścić najwspanialsze i najzupełniejsze Muzeum zoologiczne. Lord Palmerston przywiązywał do téj uchwały wysoką wagę; znaczna liczba najznakomitszych członków parlamentu była za nią, bo wszyscy wiedzieli, że uskutecznienie téj myśli powziętéj niegdyś przez książęcia Alberta, będzie najmilsze dla królowéj. Tymczasem, kiedy najmniéj się tego spodziewano, powstała jak wicher silna oppozycja. Napróżno sir Strafford Northcote i p. D'Izraeli przyszli w pomoc panu Gladstone, nie potrafili utrzymać między zwolennikami swoimi karności. Lord Palmerston był wprawdzie nieobecny, ale nikomu nie było tajném, jak gorąco pragnął uchwalenia żądanych pieniędzy. Dziwna jakaś namiętność owładnęła izbą i nieusłuchana, zwłaszcza w pytaniach podrzędnych, większość 166 głosów oświadczyła się przeciw ministrom. Ten wypadek zdumiał samych przedstawicieli narodu, izba tak była wzburzoną, że musiano odłożyć na późniéj rozbiór przedmiotu pierwszéj doniosłości, to jest uzbrojeń morskich. Wprawdzie pewna część przedstawicieli w zadaniach wielkiéj wagi objawiała nieraz dążność do wzięcia bezpośredniejszego wpływu na rząd i do kierowania raczéj niż dozorowania czynności ministrów. Wszakże ta dążność objawiająca się corocznie prawie w parlamencie angielskim nie przekracza właściwych obrębów i duch praktyczny izby gmin, okazawszy zupełną swoję niezależność przez opor w kilku szczegółach polityki wewnętrznéj, wraca do swoich prawodawczych obowiązków i niepozwala, aby rzeczywiste wtrącanie się w prawa władzy wykonawczéj, gwałciło granice, które istnieją i dla dobra kraju istnieć powinny między władzami.

Z powodu tego, co zaszło na parlamencie d. 2 lipca, umysły zwłaszcza w kołach politycznych uspokoić się jeszcze nie mogą. Wszyscy wiedzą, że zmiana gabinetu w obecnych okolicznościach jest niepodobną; że torysowie w żaden sposób stanąć teraz u steru rządu nie mogą, a jednak główny ich przewódca, hr. Derby niedawno wyrzeczoną mową, na uczcie danéj przez lorda-majora dla stronnictwa zachowawczego, wyżéj jeszcze nastroił rozdrażnienie umysłów. Przyjęty oddawna w Anglji zwyczaj mieć chce, aby lord-major jako gospodarz stolicy, żegnał wspaniałymi bankietami pod koniec parlamentu gabinet i jego głównych pomocników, oraz oppozycję i jéj największe znamienitości; rzadko atoli zdarza się, aby te zebrania dawały powód do ważnych jakich politycznych objawów.

Teraźniejszy lord-major p. Rose jest torysem i świeżo został członkiem izby gmin. Lord Derby skorzystał z tego zdarzenia i wyszedł z granic téj neutralności, jaka zwykle szanowną bywa w Mansion-House. Mógł do tego hr. Derby mieć ten powód że w bież. miesiącu nastąpi przejrzenie list wyborczych, a według tych list mają odbyć się powszechne wybory; chciał więc naczelnik torysów wydać hasło swojemu stronnictwu do czuwania przy układaniu rzeczonych list, ale ten krok jego również oddziała i na Wighow, którzy nie zaniechają zapewne żadnych usiłowań do utrzymania się na tak korzystném dla nich dotychczasowem stanowisku parlamentarnem.

Lord-major, jak wspomnieliśmy d. 1 lipca wyprawił pyszną ucztę w sali egipskiéj pałacu Mansion-House. Zasiadło do stołu 250 biesiadników, kwiat stronnictwa zachowawczego, a na jego czele hr. Derby i p. D'Izraeli.

Po zwykłych przezdrowiach, po wynurzeniu dzięków za gościnność i uprzejmość jakiéj, był przedmiotem, po kilku ostrych przycinkach dla stronnictwa, które, jak mówi, przez grzeczność tylko zowią wyzwoloném, hrabia Derby rzekł daléj:

„Nie powiem, aby szlachetny wice-hrabia Palmerston, naczelnik rządu n. pani był w moich oczach bardzo znakomitym mężem stanu, lub żeby używał nadzwyczajnej sławy; ale chętnie oddaję sprawiedliwość jego świetnym zdolnościom i zgadzam się, że osobiście posiada rozległą wziętość. Nikt z większym wdziękiem nie umie od niego przywiązywać do siebie młodych zwolenników, tych zwłaszcza, których podatność zasad politycznych wyrównywa jego własnej giętkości. Przyzwalam chętnie na to, co nazywają w hrabstwie, z którego jest rodem, skromną pewnością siebie, ale co tu w Londynie zowie się przyzwoitą powagą (głośny śmiech). I czy to dobrze, czy to źle, jest to jednak przymiot zawsze przywiązujący znaczną część powszechności angielskiej do tego, który jest nim hojnie obdarzony.

„Lord Palmerston, oddajmy mu tę sprawiedliwość, nie lęka się nigdy bronić swoich mniemań; posiada on jeszcze tę zasługę, że im przyjaciele jego biedzą się z większemi kłopotami, tém silniej i gorliwiej ich broni. Dla tego też znaczna liczba osób utrzymuje, że żal nękać tak znakomitego męża stanu jak lord Palmerston, który w głębi serca jest szczerym zachowawcą. Największa część członków stronnictwa zachowawczego słusznie twierdzi, że dopóki zwolennicy wybitnych zasad wyzwolonych zgodzą się pozostać na miejscu i spokojnie na to patrzeć, że naczelnik rządu ulubione ich zasady w kąt usuwa; że dopóki nie zrażają się tém, że izba gmin z pogardą przyjmuje ich projekciki, byleby posiadali korzyści władzy i byli panami i orędownikami posad; dopóty stronnictwo prawdziwie zachowawcze może być zadowolone na teraz przynajmniej z takiego składu rzeczy.

„Milordzie, niechcę przez to mówić, że taki skład rzeczy jest dobry, bo zawsze jest rzeczą smutną patrzeć na to, że posady i władza znajdują się nie w jedném ręku. Rząd słaby jest największym biczem dla kraju. Jest to więc nieszczęściem, że w obecnej chwili rząd nietylko niemoże iść własnemi siłami; ale, że ciągle opiera się nie na umiarkowaniu, ale na pomocy swych przeciwników politycznych, którzy lubo rzeczywistą mają władzę w kraju, lubo dozorują i kierują jego sprawy, nie składają przecież liczebnej większości dostatecznéj do utworzenia silnego rządu i niemogą ująć wodzów władzy w swe ręce. Podług mnie, taki stan rzeczy jest nieszczęśliwy. Ale jeżeli ktokolwiek z należących do stronnictwa zachowawczego zapyta mię, czy lepiej jest połączyć się z potężną oppozycją czy z rządem słabym?—nie wiem coby kto inny mógł odpowiedzieć; lecz co do mnie, nie zawaham się oświadczyć: że dla dobra stronnictwa zachowawczego, dla dobra kraju, dla porządnego prowadzenia spraw, nie powinniśmy mieć nic spólnego z rządem słabym i miękkim, polegając tylko na wątpliwem umiarkowaniu naszych przeciwników. Należmy raczéj do oppozycji silnéj, zdolnéj kontrolować czynności ministrów, wrażać zbawienny postrach za daleko posuniętym pochopom wyzwolonym, i umiejącej być tamą przesadzonych wymagań!

„Słyszę nieraz prócz tego, pytanie: jak długo jeszcze trwać powinien ten stan rzeczy, który wyznaję, wcale nie jest pożądany. Odpowiedź na to należy do ciała wyborczego kraju. Zbliżamy się obecnie do końca obrad, które zaiste nie były ani bardzo czynne, ani bardzo pożyteczne, a w których rząd z wielką biedą uniknął tylko pogromu, lubo często był bity; pogromu zaś uniknął jedynie dla tego, że niewystąpił z żadnym ważniejszym wnioskiem własnego początkowania.

„Nie sądzę, aby w dziejach Anglji znaleźć można inną epokę równie bezpłodną w przedmiocie prawodawstwa, a już doczekaliśmy się miesiąca lipca, już zbliżamy się do zamknięcia parlamentu. Kraj może być pewnym, że nie doznał by większego nieszczęścia, jak gdyby stronnictwo zachowawcze objęło władzę z tak słabą większością, jeżeli skąd inąd ta większość istnieje, a która codzień narażoną jest na wszelkiego rodzaju koalicje, mogące przeciw niemu występować. Jeżeli zaś te koalicje składają się z pierwiastków tak rozstrzelonych, że będąc u steru rządu porozumieć się z sobą nie mogą, cóż wówczas gdyby same składały władzę?"

Hr. Derby kończy zdaniem, że jeżeli na nowych wyborach nie złoży swéj doli w ręce przeważnéj liczby zachowawców, teraźniejszemu stronnictwu zachowawczemu nie pozostaje nic innego, jak statecznie trzymać się dotychczasowéj drogi.

W izbie gmin, d. 6 lipca, toczono dosyć zajmujące rozprawy z powodu stanu rzeczy w Chinach. Lord Naas żwawo powstawał na wtrącanie się Anglji w zarząd wewnętrzny tego cesarstwa, utrzymując, że ta okoliczność podała w pogardę rząd w oczach ludu i głównie zapaliła powstanie Tajpingów. Lord Naas zarzuca, że Anglja działa wspólnie z cesarskimi zamiast zachowania się bezstronnie; żałuje, że niektóre urządzenia chińskie, a mianowicie komory celne i wojsko przekształcone zostały po europejsku; lęka się nakoniec, ażeby wtrącanie się Anglji w zarząd polityczny, skarbowy i wojskowy Chin, nie zachęciło inne państwa do podobnegoż postępowania, na czém handel angielski w tym kraju niewątpliwie by ucierpiał.

P. Layard bronił polityki rządowéj, któréj zamiarem było przywrócić spokojność wewnętrzną, a tém samém ułatwić spełnienie traktatów. Aby to osięgnąć, należało wesprzeć stronnictwo wyzwolone, na czele którego stoi książe Kong; dopomódz więc do przytłumienia rokoszu i lepszego zarządu skarbowości. Bunt Tajpingów którzy, kraj łupiestwami ubożą, powoli gaśnie, tak, że godzi się mieć nadzieję ziszczenia wkrótce uzasadnionych nadziei szczęśliwéj dla Chin przyszłości. P. Fitzgerald oświadczył, że odpowiedź podsekretarza stanu bynajmniéj go niezadawalnia, bo nieobjaśniła jakich środków Anglja użyje do uniknienia starcia się z innemi państwami w Chinach; lord Palmerston położył koniec temu sporowi, mówiąc: „Jeżeli izba zechce czekać na owoce doświadczenia, niewątpliwie znajdzie, że polityka angielska w Chinach nie tylko nie zasługuje na naganę, ale jest wielce korzystną dla Anglji i godną pochwały izby."

Na témże posiedzeniu p. Fitzgerald zapytał kanclerza szachownicy, w jaki sposób myśli ustąpić po 4,000 f. sterl. corocznie nowemu królowi greckiemu, z długu jaki królestwo helleńskie winne jest Anglji. P. Gladstone odpowiedział, że to ustępstwo ma być naprzód przedmiotem umów dyplomatycznych a następnie obrad parlamentowych; wszakże nie będzie można tego szczegółu przedstawić jeszcze w ciągu teraźniejszych posiedzeń.

Nota Monitora, objaśniająca rozmowę cesarza Napoleona z panem Roebuck, dobrze została przyjęta przez rząd angielski, tak przynajmniéj wnosić należy z następnych słów dziennika londyńskiego Ranna Poczta, zwykłego tłómacza myśli lorda Palmerstona. „Na posłuchaniu udzielonem panu Roebuck, cesarz otwarcie wyraził mniemanie swoje, dostatecznie już znane Europie, w przedmiocie równie obchodzącym Francję jak Anglję. Na tym szczególe tak prostym p. Roebuck oparł swoje twierdzenie, a cesarz ze zdumieniem ujrzał się przedstawionym, jakoby wyprawił poselstwo do izby gmin i jakoby miał na to użyć pana John-Artura Roebuck."

Co do postępku tego członka parlamentu, Ranna poczta karci go bardzo surowo. „Tylko chorobliwa próżność, mówi, pozwoliła mu uwierzyć, że w niewielu wyrazach potocznéj grzeczności, cesarz umocował go przed izbą gmin, jak swego agenta. P. Roebuck dopuścił się nie tylko nierozsądnego zuchwalstwa, ale nawet zgwałcił jednę z najpierwszych powinności poddanego względem panującego, co w innym czasie ściągnęłoby nań urzędową naganę izby."

Depesze telegraficzne otrzymane z Aten i Turynu donoszą, że porządek został nakoniec przywrócony w stolicy greckiéj; krew jednak płynęła, wielu ludzi straciło życie, a w ich liczbie syn jenerała Kanarisa. Dokładniejszych wiadomości czekać należy za nadejściem dzienników.

W Berlinie zaburzenia uciszyły się tak nagle, jak nagle wybuchły. Uwięziono około 150-ciu osób.

Rząd pruski występuje silnie przeciw urzędnikom objawiającym dążności oppozycyjne. Jeden z professorów uniwersytetu królewskiego został zawieszony od obowiązków za to, że prezydował na uczcie danéj dla posłów sejmowych, inny professor uniwersytetu berlińskiego otrzymał na piśmie naganę od ministra oświecenia, z podobnéjże pobudki. Trudniéj nieco idzie ministrom z urzędnikami sądowymi, którzy nie mogą być usuniętymi z posad, chyba na mocy wyroku sądowego; z powodów zaś oppozycji politycznéj, niewolno ich pociągać do odpowiedzialności.

We Francji obawy, do których dało powód wstrząśnienie madagaskarskie, uspokoiły się z ogłoszeniem w „Monitorze Powszechnym" urzędowych doniesień pana Laborde, konsula francuzkiego.

Okazuje się z nich, że warunki traktatów tyczące się cudzoziemców były szanowane. Znaczna atoli liczba dzienników francuzkich nieprzestaje widzieć w ostatnich zaburzeniach królestwa afrykańskiego ręki agentów angielskich. Tak „Gazeta Południa" wychodząca w Marsylji, umieściła list, podług którego missjonarze anglikańscy, działający na rzecz swojego rządu, uknuli całą tę rewolucję. „Anglicy— mówi ten dziennik—chcieli kupić u pana Lambert przywilej królewski dozwalający mu poszukiwać bogactw przyrodzonych wyspy, poczytując ten przywilej za główne źródło złego. P. Lambert niechciał przedać swojego nadania, skoro zaś przekonano się, że Francja stanowczo zamierzyła odpowiedzieć wezwaniu i ufności nowego króla, Anglicy postarali się, żeby uduszono tego biednego Radama."

Nowy minister oświecenia p. Duruy zagaił d. 7 lipca posiedzenia wyższéj rady wychowania naukowego w sposób następny:

„Panowie,

„Ze wszystkich obowiązków przywiązanych do urzędu ministra narodowego oświecenia, najpochlebniejszym, ale razem najbardziéj zatrważającym dla mnie, jest prawo przewodniczenia waszemu zgromadzeniu. Życie moje uniwersyteckie zatrzymało się u podwoi téj izby i niedostąpiłem zaszczytu zasiadania między wami. Niechcę jednak osłaniać, jak się to niekiedy zdarza, nadmiaru dumy, pokornemi słowami. Dalekim byłem od pomyślenia nawet, że ręka panującego, pomijając znakomite głowy, wybierze mię w 3-m rzędzie dla postawienia na pierwszym. Cesarz chciał zapewne, aby jeden ze starych żołnierzy uniwersytetu wojującego, jeden z tych, którzy najdłużej dźwigali codzienne brzemię, stanął z kolei do próby. Wezwał sam uniwersytet do pracy około swego bytu i doli. Dla tego ten co ma zaszczyt w téj chwili do was przemawiać, może powiedzieć: sam jeden mało ważę; ale w ręku mojem spoczywa wielka sprawa, za mną stoją nieprzeliczeni i gorliwi spółpracownicy; i pozwólcie mi dodać, widzę obok siebie, gotowych do oświecenia mię swemi radami i natchnionych miłością dobra pospolitego, mężów najznakomitszych w kościele, w sądownictwach, w zarządzie i w uniwersytecie.

„Cesarz który dokonał rzeczy tak wielkich w pokoju i wojnie, chce aby dokonały się jeszcze nierównie większe. Tym końcem wymaga od nas, abyśmy dostarczali ludzi, nie zaś samych bakałarzów. Od was panowie zależy dopomożenie mi w wynalezieniu do tego środków.

„Wyrzucałbym sobie jak występek, gdybym nie oświadczył tu ministrowi, po którym biorę urząd, wdzięczności uniwersytetu za to, co dlań uczynił. Objął nad nim władzę w dniach trudnych; a jeżeli, jak mam nadzieję, pójdziemy naprzód, to dla tego, że p. Rouland począł torować nam drogę.

„A teraz mości panowie, jeżeli pozwolicie, przystąpmy do pracy."

Ta przemowa, w któréj podobało się nadewszystko, że minister zamierza dostarczyć Francji ludzi, nie zaś tylko uczonych, przyjęta została z zadowoleniem przez całe niemal dziennikarstwo.

Wiadomość telegraficzna, otrzymana w Paryżu w przeszłą sobotę d. 11 lipca, że wojsko Juareza bez wystrzału opuściło Mexico i że dywizja jen. Bazaine zajęła tę stolicę 5 czerwca, przyjęta została z wielką radością. Wszakże cofnienie się wojska meksykańskiego do Cuernavaca, miasta leżącego o 64 kilometrów głębiéj na południe, okazujące, że prezydent rzeczypospolitéj bić się z Francuzami nie chce, powinno obudzić ciężką zadumę. Oczywiście Juarez zamierza wciągnąć marszałka Forey w głąb kraju, zamierza do nieskończoności rozszerzyć widownię walki, jakby wziął za godło wyrazy pana Thiers, świeżo z innego powodu wyrzeczone w Wiedniu i z uwielbieniem powtarzane: że trudno jest i nadzwyczaj niebezpiecznie wdawać się w sprawy ludu, którego granice są nieznane.

W ogólnych sprawach związku niemieckiego, to tylko wiadomo, że król duński nie spodziewa się polubownego załatwienia zatargi: bo jak widać z depeszy wysłanéj dnia 8 lipca z Kopenhagi, rząd nakazał nadzwyczajny popis wojskowy. Nowozaciężni powinni zebrać się pod chorągwie 1 sierpnia; czas służby zakreślony jest na dwa lata.

Ze Stanów Zjednoczonych nie nadeszły żadne stanowcze wiadomości. Za najważniejszą poczytują, że jenerał Hooker, któremu prezydent Lincoln poruczył był dowództwo nad wojskiem zasłaniającem od najazdu oderwańców Washington, wyszedł ze służby i że zastąpił go jen. Meade. Południe uzbraja się na nowo; związkowi nie odstępują od zamiaru zdobycia Wicksburga i dnia 26 czerwca wysadzili w powietrze jednę warownię.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Francja.

Paryż, 30 czerwca. Monitor powszechny umieszcza sprawozdanie jenerała Forey o bitwie pod San-Lorenzo, w któréj wojsko Comonforta zostałe rozbite przez jenerała Bazaine, oraz dalszy ciąg opisu działań oblężniczych tak sławnie zakończonych wzięciem Puebli.

Głównodowodzący wojskiem meksykańskiém do jego dostojności ministra wojny.

Cerro San-Juan, 18 maja 1863 roku.

Panie marszałku, mam zaszczyt zdać sprawę z bitwy stoczonéj dnia 8 maja pod San-Lorenzo.

Oddawna czuwałem nad obrótami Comonforta, spodziewając się znaleźć dogodną porę silnego nań uderzenia. Wojska jenerała meksykańskiego, aż do pierwszych dni bieżącego miesiąca, rozproszone na wielu stanowiskach między Pueblą i San-Martin z jednéj, między Pueblą i Tlascala z drugiéj strony, nienastręczały sposobności do ostatecznego powodzenia, cząstkowe zaś utarczki na któremkolwiek z tych stanowisk niedoprowadziłyby do niczego prócz obudzenia baczności na wszystkich innych; ale dnia 5 maja ruch skupiania się wojska meksykańskiego był widoczny, jego jazda dotarła aż do San-Pablo del Monte dla zbadania miejscowości. Comonfort oczywiście zamyślał przebić się przez nasz łańcuch oblężniczy dla wprowadzenia dowozu dla załogi, która ze swéj strony, tegoż dnia uczyniła wycieczkę dla podania nam ręki. Gdy ten zamiar obrócił się w niwecz, jenerał meksykański, nieschodząc z drogi Tlascalskiéj naprzeciw San-Pablo, rozwinął prawe swoje skrzydło na płaszczyźnie San-Lorenzo, gdzie osadził swoje stanowisko działania, sprowadziwszy działa i obwarowawszy się okopami. Miał zapewne nadzieję opanować wzgórze Cerro de la Cruz, uderzyć z nich na oblężniczy nasz łańcuch, a współczesnym zwrótem na San-Pablo de la Monte, wrzucić swój dowóz do twierdzy.

Rzeczywiście 6 maja zdawało się, że chciał tę myśl wykonać. Skupione oddziały piechoty przyczaiły się w zaroślach położonych między obu wojskami, czekając bezwątpienia na skutek artylerji San-Lorenzo, by uderzyć na Cerro de la Cruz; ale te wzgórza były silnie osadzone przez jenerała Marqueza, mającego w pomocy nieco naszych żołnierzy. Nasza artylerja skutecznie przeciwdziałała nieprzyjacielskiéj i wypłoszyła piechotę meksykańską z zarośli, tak, że i ten zamiar Comonforta był zupełnie poroniony.

Obrócił on cały dzień 7 maja na lepsze obmyślenie swych poruszeń i na okopanie się na płaszczyźnie San-Lorenzo, układając bezwątpienia jaki krok stanowczy. Sądziłem z mojéj strony że chwila była dogodna do spełnienia co zamierzyłem, t. j. do uderzenia na wojsko Comonforta, skorobym ujrzał, że już dostatecznie je skupił i że przez jego zniszczenie ważna korzyść będzie mogła być odniesioną, wydałem więc rozporządzenia do natarcia na nieprzyjaciela w dniu 8 zrana, a to obchodząc prawe jego skrzydło silnie osadzone w San-Lorenzo.

Wieczorem d. 7 czerwca 3 bataljony, cztery szwadrony, ośm dział i oddział inżynierji zebraly się przy moście Mexico; piechota pod dowództwem jenerała Neigra, jazda pod rozkazami jenerała de Mirandol, artylerja pod sprawą komendanta de la Jaille. Zwierzchność nad tą kolumną powierzyłem jenerałowi Bazaine.

Miał on rozkaz opuścić swe obozowisko o godzinie pierwszéj po północy, iść drogą prowadzącą do Mexico w największém milczeniu aż na wzgórze nad San-Lorenzo i tam zwrócić się na prawo, aby o świcie znalazł się przed stanowiskiem, które zdobyć należało.

Wszystko poszło po myśli, zdybano tylko kilka czat, które jazda pułkownika de la Paina zdjęła. O godzinie 5 zrana wojska uszykowane bataljonami w kolumnę w zupełnéj odległości, poprzedzone działobitnią gwardji i osłonione z lewéj strony przez jazdę posunęły się skrzydłem lewém naprzód, na usypane okopy około kościoła San-Lorenzo. Meksykanie, chociaż znienacka zaskoczeni tém natarciem, mieli jednak czas rzucić się do broni i otworzyli gwałtowny ogień działowy o 1200 metrów. Wnet nasze działa odpowiedziały skutecznie i cała linja w bojowym biegu rzuciła się niewstrzymanym pędem, wśród serdecznych okrzyków: niech żyje cesarz! na stanowisko, które zdobyte zostało mimo rozpaczliwy opór żołnierzy meksykańskich, których wielka liczba poległa pod bagnetami. Inni pierzchnęli w nieładzie, usiłując dostać się w brod na drugą stronę Pensacola, lub rzucając się w zarośle Atoyac; ale gromieni kartaczami naszéj artylerji, ścigani przez jazdę jenerała Mirandol z jednéj i jenerała Marqueza, który spadł ze wzgórza Cerro de la Cruz, z drugiéj strony, ci nieszczęśliwi Meksykanie usłali pole poległymi i ranionymi aż do Santa-Inez, gdzie jenerał Marquez widząc nieprzyjaciela w zupełném rozbiciu i w okrutnym nieładzie uciekającego gdzie oczy niosły, rozkazał zaprzestać pogoni.

W téj świetnéj bitwie, nieprzyjaciel zostawił w naszym ręku: ośm dział, z których sześć gwintowanych, trzy cherągwie, jedénaście znaczków, 1000 jeńców, między którymi wielu pułkowników i wyższych oficerów, największą część dowozu żywności przeznaczonéj na zasilenie Puebli, a składającego się z wozów i mułów ujuczonych żywnością, potrzebami rozmaitego rodzaju, tudzież trzody żywych bydląt. Prócz tego ładunki bojowe, 3,500 kilogramów prochu wpadły w nasze ręce. Ośm do dziewięciuset żołnierzy zabitych lub ranionych i całe wojsko Comonforta do szczętu rozproszone, takie są owoce tego zwycięztwa, które okupiliśmy tylko stratą 11 w zabitych i 89 w ranionych.

Nim spłacę hołd pochwał należytych wszystkim w tym dniu sławnym, chcę dać szczególne świadectwo najwyższego zadowolenia jenerałowi Bazaine za sposób, w jaki wykonał moje zalecenia; dzięki téj umiejętności wojny, jaką posiada, temu zaufaniu, jakie wojsko pokłada w jego rzucie oka, téj zimnéj krwi i porywającéj jego waleczności, dowództwo jego uwieńczone zostało zupełném powodzeniem.

Jenerał Marquez, który umiał w lot schwycić najdogodniejszą chwilę do uzupełnienia nieprzyjacielskiéj porażki, zasługuje także na osobne wspomnienie. Szczęśliwy jestem, że ta zręczność pozwala mi oddać winną sprawiedliwość naszym sprzymierzeńcom, których gorliwość tak dzielnie dopomaga działaniom naszego wojska.

W téj świetnéj potrzebie wszyscy szlachetnie spełnili swą powinność; znajdują się wszakże którzy szczególniéj się odznaczyli i których imiona zostały mi przedstawione:

Na pierwszém miejscu jenerał Neigre, który przez swą działalność, bystrość umysłu i męstwo niewstrzymane żadną zawadą, żadném niebezpieczeństwem, potężnie przyczynił się do zwycięztwa.

Tu jenerał Forey wylicza najzasłużeńszych naprzód jedénastu wyższych oficerów z jeneralnego sztabu a w ich liczbie podpółkownika wojska pruskiego barona Hein, który śmiało narażał się na niebezpieczeństwa; ośmiu oficerów, podoficerów i żołnierzy artylerji gwardji, między którymi głównie zasłużyli się rotmistrz de la Jaille i kapitan de Vaudrey chorąży okrętowy, dowódzca działobitni morskiéj i dwóch innych. Jenerał Forey oddaje szczególną pochwałę głównemu intendentowi Wolf za najskuteczniejszą i najprędszą pomoc ranionym francuzkim i meksykańskim.

Następują imiona walecznych 51-go półku linjowego; 3-go półku znawów, między którymi Tierson oficer w służbie króla szwedzkiego ciężko raniony; ze strzelców algierskih jenerał wymienia dziewięciu muzułmanów; z jazdy, jenerała de Mirandol, który chociaż chory zapomniał jak zawsze swych cierpień i prowadził z największą dzielnością jazdę na nieprzyjaciela; z drugiego półku jazdy półkownik Du Barail, typ wojownika, prawdziwy wicher unoszący za sobą jazdę. Podpółkownik Margueritte, na którego pochwałę niewiadomo jakich słów użyć należy, i jeszcze ośmiu prawdziwie zasłużonych.

Zostaję z uszanowaniem i t. d.

(podpisano) jenerał dywizji główno-dowodzący Forey.

Mówią, że na konferencji londyńskiéj będzie spisany 4-ty protokoł w sprawie greckiéj. Anglja ma przełożyć mocarstwom rękojemstwo nowéj pożyczki dla Grecji i upoważnienie, aby

wojsko angielskie osadziło tymczasowie Ateny i Korfu.

Francja niechce ręczyć za pożyczkę, ale zważając, że bezpieczeństwo młodego króla może wymagać obcéj pomocy, chętnie zezwoli na zbrojne zajęcie obu miast wymienionych.

— Dziennik „Pays“ podaje d. 2 lipca wieczorem następne wiadomości z Madagaskaru: Ministrowie ulegli tejże doli co i król; członkowie stronnictwa Howas kazali ich podusić. Zdaje się być rzeczą pewną, że świeże ustępstwa króla Radama II i chęć otworzenia téj wielkiéj wyspy handlowi świata, oraz ściągnienia na nią Europejczyków, spowodowały rewolucję 12 maja.

W skutek zawieszenia traktatów położenie spółki świeżo zawiązanéj we Francji, a nawet komissji naukowéj, która wypłynęła z Suez na statku Hermiona, staje się bardzo trudném. Szczęściem, że kapitan okrętowy Dupré, ten sam, który jak pełnomocnik francuzki umawiał się o traktat, jest mężem dzielnéj woli i potrafi utrzymać prawa Francji.

Królowa Rabudo, która objęła rządy po mężu Radama II, liczy około 50 lat wieku; starszą była o lat 15-cie od swego męża. Przyjaciółka niegdyś i powiernica królowéj Ranavalo, krwawéj pamięci, podzielała ona wszystkie jéj namiętności i przesądy względem Europejczyków.

Z wielką niecierpliwością oczekiwane są doniesienia od pana Laborde, jeneralnego konsula francuzkiego na Madagaskarze.

Anglja.

Londyn, 27 czerwca. Z powodu zatargi Anglji z Japonją, Monitor powszechny podaje następne szczegóły o tém dalekiém cesarstwie:

Położenie spraw angielskich w Japonji obudza w téj chwili baczną uwagę nawet w pośród bliższych kłopotów europejskich. Co chwila bowiem może wybuchnąć wojna między eskadrą angielską i rządem japońskim; nie bez pewnéj obawy Anglja patrzy na wojny toczone na najdalszym Wschodzie, gdzie jéj handel tyle cierpi w każdém zaburzeniu.

W skutek zabójstw i zniewag domierzonych Anglikom, rząd królowéj przesłał japońskiemu ultimatum, na które żądał odpowiedzi we dwa tygodnie. Ale gdyby chciano w ten sposób dowiedzieć się o rzeczywistych zamiarach władcy Japonji, postrzeżono wkrótce, że w tym kraju, w którym wszystko jest podwójne w bycie politycznym i obywatelskim, znaleziono się też w obec podwójnego rządu, z których jeden sprzyja Europejczykom, drugi zupełnie okazuje się przeciwnym wprowadzeniu ich w granice cesarstwa.

Świeżo ogłoszone badania o tym ciekawym kraju, odkryły, że w Japonji znajduje się dwóch cesarzów, jeden świecki, zwany Tykun, drugi duchowny, zwany Mikado, i że ci cesarze żyją w dwóch oddzielnych stolicach, spełniają obowiązki, piérwszy czysto polityczne, drugi czysto religijne. W Europie przyzwyczajono się wierzyć, że ta organizacja była wypadkiem mądrze obmyślanéj konstytucji, w zamiarze odłączenia władzy wiary od władzy ziemskiéj.

Ale tak niejest; ten podział władz jest wypadkiem rewolucji. Micado, czyli cesarz duchowny, świątobliwie wielbiony w swojéj religijnéj stolicy, jest monarchą wyzutym z tronu, zamienionym na bożyszcze, którego Tykunowie nie śmieją dotknąć się przez trwogę religijną, ale któremu zostawili tylko dym poświęconych kadzideł.

Ta rewolucja zdaje się być podobną, z różnicami czasu i miejsca, do téj, jaka zaszła w Galji, w epoce merów pałacowych, którzy wyzuli z władzy ostatnich królów szczepu merowingskiego. Pierwszy z Tykunów był to japoński Hugo Kapet, który zamienił Ludwika V na bożyszcze i zamknął go w świątyni.

I Japonja w owym czasie była mrowiskiem książąt feodalnych wszech-władnych, skorych do bitew, którzy zagrażali cesarzowi. Tykunowie służyli mu za hetmanów i ministrów, z tego podwójnego urzędu pokonali, w jego imieniu, wielkich możnowładców, poniżyli ich, narzucili warunki polityczne zmniejszające ich potęgę, utworzyli warstwę pośrednią małéj szlachty, a stłumiwszy feodalność, sami rzeczywiście zagarnęli władzę i przywiedli do nicestwa panującego, któremu tak dobrze służyli.

Od owéj pory upłynęło półtora wieku i przez cały ten okres Tykunowie rządzili w duchu względnie postępowym i wyzwolonym, walcząc przeciw roszczeniom i ciągle odradzającym się rokoszom książąt feodalnych, którzy stanowią w Japonji stronnictwo arcy-wsteczne. Tak więc kiedy Europejczycy, wdarłszy się odważnie w granice najdalszego Wschodu, w skutek wojny chińskiéj ukazali się w Japonji, Tykunowie po długiém wahaniu się, postanowili wejść z nimi w układy i zawrzeć przymierze. To wpuszczenie cudzoziemców do cesarstwa, obudziło w stronnictwie feodalném najzapalczywsze gniewy, a ponieważ teraźniejszy Mikado, jest człowiekiem młodym i ponieważ go nudzi godność próżniackiego bożyszcza, zdaje się, że pewien rodzaj przymierza stanął między nim i panami feodalnymi nieprzebłaganymi wrogami jego władzy, przymierza, wytężonego szczególniéj przeciw potędze Tykuna.

Stąd znajduje się ten ostatni w położeniu arcy trudnem. Książęta feodalni dopuścili się względem Europejczyków osiadłych w cesarstwie, wszelkiego rodzaju zbrodni i gwałtów, których rozgłos doszedł do Europy. Anglicy byli szczególniéj celem tych napaści, rząd więc królowéj znalazł się zniewolonym dopomnieć się o zadośćuczynienie u jedynéj władzy, jaką znał i z którą rokował. Tykun odpowiedział, że uczyni wszystko co od niego zależeć będzie dla ukarania winnych, ale niepodobna mu zataić, że bardzo często znajdzie się zupełnie bezsilnym.

Gdy tymczasem zbrodnie ponawiały się i Anglicy niemogli zaufać azjackiéj chytrości, zebrano eskadrę pod stolicą japońską i admirał Keeper oświadczył: że dopomni się siłą, czego otrzymać nie mógł w drodze dyplomatycznéj. Takie jest obecnie położenie rzeczy a przynajmniéj tak przedstawia się ze sprzecznych opisów tego dziwnego kraju.

Rząd Tykuna, naglony przez posła angielskiego, nie przestaje oświadczać się z najlepszemi chęciami, lecz wymawia się brakiem środków skutecznego poparcia swoich rozkazów.

Oczywiście i przedewszystkiem stara się zyskać na czasie, bo po upływie dni zakreślonych przez ultimatum, znowu usilnie prosił i otrzymał nową dwutygodniową zwłokę, to jest do dnia 11 maja.

Zdaje się rzeczą niewątpliwą, że i w tym czasie rząd japoński musiał usiłować otrzymać jeszcze jaką powolność, ale ajenci angielscy ze swojéj strony okazywali nieodzowne postanowienie użycia siły i blizki goniec przyniesie zapewne wiadomość o rozpoczęciu kroków nieprzyjacielskich.

Taić wszakże nie należy, że niezmierna pomroka, pomroka zupełnie wschodnia, unosi się jeszcze nad temi zdarzeniami; że dobra wiara, taka, jaką pojmujemy w Europie, jest rzeczą nieznaną tym ludom, plemieniem, obyczajami i religją tak z nami różnym, i nic niebędzie może dziwnego, że w ostatecznéj chwili, bez oporu uczynią to, co zdawało się być niemożliwém przed pierwszym działowym wystrzałem. Jednak admirał Keeper uwiadomił rząd królowéj, że Japończycy w ostatnich czasach zakupili znaczną ilość broni, coby kazało wnosić, że przygotowują stanowczy opór.

Z drugiéj strony, admirał dał wiedzieć mieszkańcom angielskim, że nie będzie mógł im udzielić skutecznéj opieki w razie, gdyby Japończycy rzucili się tłumnie na ich zakłady. To ostrzeżenie rozniosło wielką trwogę między kupcami angielskimi prowadzącymi handel z Japonją.

Izba gmin, posiedzenie dnia 29 czerwca.

P. Bright składa prośbę mieszkańców miasta Ashton-Under-Line i Oxfordshire, przeciw uznaniu niepodległości Południa.

P. Coningham składa prośbę meetingu odbytego w Bromby, przeciw wszelkiéj interwencji Anglji w wojnie amerykańskiéj.

P. Maguire zapowiada, iż złoży poprawę do wniosku pana Roebuck o wojnie amerykańskiéj, wyrażoną w następnych słowach:

„Izba, widząc z najgłębszym żalem straszliwy rozlew krwi w skutek wojny, od dwóch lat już trwającéj, sądzi, że rząd powinien z pobudek ludzkości i cywilizacji, wezwać spółdziałania cesarza Francuzów i razem z nim natychmiast radzić stronom wojującym zawieszenie broni.“

Pan Maguire obszernie rozwija swoje przełożenie.

Pan W. E. Forster zapytuje: czy minister spraw zagranicznych otrzymał od rządu francuzkiego jakie pismo ściągające się do przyznania Konfederacji południowéj. W skutek też krążących wieści, zapytał: czy rząd francuzki w tych czasach wzywał do wspólnego przełożenia stronom wojującym w Ameryce pośrednictwa lub rozejmu?

P. Layard. Wiele na tém zależy, abym na pytanie mojego zacnego przyjaciela dał odpowiedź jasną i stanowczą. Oświadczam więc, że aż dotąd rząd francuzki nie uczynił rządowi najjaśniejszéj pani żadnego oświadczenia, tyczącego się bądź pośrednictwa, bądź rozejmu, bądź nakoniec uznania, lub jakiegokolwiek innego kroku w tym rodzaju (oklaski), przynajmniéj od przeszłéj jesieni.

P. Roebuck, radząc podanie adresu do królowéj z prośbą o zagajenie rokowań z wielkiemi mocarstwami europejskiemi, w celu ich spółdziałania, przy uznaniu niepodległości Stanów skonfederowanych amerykańskich, przedstawia zarys zaprowadzenia osad w Ameryce północnéj, ich wzrostu, ich rokoszu przeciw ojczyznie i ostatecznego ustalenia ich niepodległości.

Kanclerz Szachownicy.

Różnię się w zdaniu z zacnym panem Roebuck, w tém mianowicie: iż nie sądzę jak on, że chodzi tu o dobro saméj Anglji, że posiadłości amerykańskie są tak rozległe i groźne dla świata, iż znajdujemy się w niebezpieczeństwie poniżenia naszéj potęgi i że wkrótce nie zdołamy praw naszych bronić. Nie sądzę, aby zbyteczna przestrzeń, lubo przyczyniająca się do wielkości państwa, czyniła je koniecznie bardzo silném. Nie przypuszczam, aby Anglja, Francja, lub którykolwiek inny kraj Europy, straciły cokolwiek na swéj potędze, w porównaniu ze Stanami Zjednoczonemi, aby dziś mniéj były zdolne jak dawniéj do dopomnienia się o swe prawa, lub wywierania uczciwego wpływu na Stany Zjednoczone.

Obojętność jest niemożliwa; sądzę, że wszyscy w téj izbie gorąco pragną końca wojny.

Wojna pociągnęła za sobą okropny rozlew krwi, okropne wytępienie ludzi; niesłychane marnotrawstwo pieniędzy, a straszliwe długi otworzą może taką otchłań przyszłych politycznych kłopotów, że Anglja patrzeć na to wszystko nie może bez najgłębszego smutku.

Sądzę jeszcze, że mniemanie powszechne w tymże kraju, mocno jest zajęte innem pytaniem, a mianowicie: czy wyzwolenie czarnego plemienia, może być godziwie spełnione przez środki przymusowe i przez rozlew krwi?

Istnieją silne przyczyny, które skłaniać powinny Anglję do wstrzymania się od środków wymaganych przez rewolucję. Ogromne uczęstnictwo nasze w obrótach handlowych i pieniężnych w Ameryce, uczyniło nas, iż tak rzekę, stroną w téj walce i odjęło nam owo znamię bezstronności i wypływającéj stąd powagi, które mogłyby wdanie się uczynić skuteczném. Co do Francji, jedynego mocarstwa europejskiego, o którém zacny mówca wspomniał, posiadała ona długo to znamię bezstronności, lecz straciła je przez wojnę meksykańską.

Chociaż Ameryka, przez podanie i przez nałóg a może przez charakter narodowy, przywykła twierdzić, że jest niezależną od wpływu europejskiego, rozumiem wszakże, że wynurzenie bezstronnego i pewnego mniemania Europy, miałoby tam największą wagę; rozumiem też, że Anglja i Francja, w teraźniejszych okolicznościach, nie mogłyby powiedzieć w obliczu świata: „Oto przedstawiamy mniemanie bezstronne Europy:“ Spór Anglji o własność posiadania wyspy San-Juan a wojna Francji z Meksykiem stoją temu na zawadzie.

Choćby obadwa kraje zgodne były w przedmiocie uznania Południa, choćby nie wyzuły się z tego znamienia bezstronności, które jedno mogło by zapewnić powodzenie interwencji, tedy i w takim razie interwencja nie przyniosła by żadnéj korzyści, przeciwnie i prawdopodobnie wzniecila by między obywatelami Północy silną reakcję i spotęgowała by nawet wojnę Północy, tą dzielnością obrony, która aż dotąd była tajemnicą siły Południa, a któréj niedostatkowi należy przypisać dotychczasową niższość związkowych.

Przyznać należy, że potomkowie Anglików w Ameryce, mimo wszystkie popełnione błędy w ciągu téj nieszczęśliwéj wojny, dali dowód świetnéj osobistéj odwagi. Jak Północ, tak Południe znakomicie odznaczyły się pod tym względem. Godzi się też roztrząsnąć, czy doradzane przyznanie, nie wstrzymało by objawu mniemania powszechnego w Stanach Północy za pokojem, objawów, które przybrały kształt wyraźny w licznych meetingach. Odpowiedzialność byłaby niezmierna i powinniśmy zgłębić z uczuciem niezmiernych trudności otaczających stanowczy krok tego rodzaju.

Rząd czuje równie jak i zacny dżentelmen, że czas już, aby wojna koniec wzięła; ale większą pokłada wiarę w działaniu mniemania powszechnego, niż w czynności dyplomatycznéj, mogącéj mieć zawsze pozór interwencji w sprawy amerykańskie, zwłaszcza, jeśliby pochodziły z krajów mogących choć pozornie mieć pobudki osobiste, a więc tém samém podejrzane. Rząd nie jest obojętny na sposób toczenia téj wojny przez Północ, ale najmocniéj odpierać będzie wniesienie zacnego dżentelmena. Izba niepowinna narażać się na pogorszenie istniejącego stanu rzeczy, już tak pełnego okropności, lub do tych kłótni dodawać nowe kłótnie, mogące całą kulę ziemską okryć większem jeszcze niż dotąd spustoszeniem. (Oklaski).

Co do żarzącéj się wojny, będzie ona oczywiście najlepszym środkiem zniszczenia niewoli, Im bliżéj rozpatruję się w niespodzianych kolejach téj walki, tém wyraźniéj rozwija się przedemną niepodobieństwo utworzenia ze Stanów Zjednoczonych, dwóch odrębnych rzeczypospolitych; niemyślę, aby Północ odniosła tryumf nad Południem, niemyślę, aby jednota mogła być bezpośrednio przywrócona; skłonny jestem raczéj do uwierzenia, że jeśli rozdział pewny czas jeszcze potrwa, wzajemność potrzeb, spółczucia i poglądów lądu amerykańskiego, okaże się tak silną, że tenże ląd znowu połączy się w jedno wspólne państwo!

Sir G. Grey. Niepodobna mi dostarczyć objaśnień na twierdzenia pana Roebuck co do myśli cesarza Francuzów; powiem tylko, że wszystko co zacny członek powiedział jest w zupełnéj sprzeczności z wiadomościami, jakie rząd posiada, i ze wszystkiemi ustnemi i piśmiennemi stosunkami, jakie miały miejsce między nami i rządem francuzkim.

Pan W. Forster popiera poprawę: przedwczesne uznanie byłoby złamaniem neutralności, a w razie niewsparcia go wojną wyglądałoby jak próżna przechwałka. Wojna amerykańska niejest wojną o taryfę. Wszystkie Stany oderwańcze są Stanami, gdzie istnieje niewola; wybitna linja odgranicza je między sobą, ale Stany północne również sprzyjają wolności handlu, jak Stany południowe.

Doradzana przez pana Roebuck polityka wciągnęłaby koniecznie Anglję w wojnę dziwnie niepopularną, bo toczoną przeciw ludności naszego plemienia na rzecz niewolnictwa. W téj walce widzielibyśmy wielkie plemię anglo-saskie szarpane przez troistą wojnę domową, ale niesądzę, aby znalazł się choć jeden Anglik, dość wyrodny, coby miał cieszyć się z podobnego wypadku.

Lord R. Cecil. Jeżeli to prawda, jak to tylko co twierdził kanclerz szachownicy, że przywrócenie jednoty jest niemożliwe, wojna więc, którą Północ prowadzi z Południem, jest okropną zbrodnią. Dzisiejsze rozprawy niebyłyby zupełne, niezaspokoiłyby powszechności, gdyby twierdzenia pana Roebuck o cesarzu Francuzów niebyły doskonale wyjaśnione. Rząd królowéj winien jest wyłożyć przyczyny, które go zniewalają do trzymania się polityki pogrążonéj w takiéj tajemnicy.

P. Bright. P. Roebuck miał myśl nieszczęśliwą wciągnąć nas w wojnę równie zgubną pod względem pieniężnym jak ubliżającą dla naszéj dobréj sławy. Wniesienie pana Roebuck ma za zasadę, albo nędzną zazdrość, albo podłą i nieusprawiedliwioną trwogę, bo niema narodu na świecie mniéj zdolnego do napaści na Europę jak amerykańskie Stany Zjednoczone.

Posiedzenie odroczono do czwartku t. j. do dnia 2 lipca.

Prusy.

Gazeta pomerańka wychodząca w Szczecinie odebrała dugie, a ś-to jańska piérwsze ostrzeżenie. Gazeta Bergska przestała wychodzić z dniem 1-m lipca.

Czytamy w Gazecie nadreńskiéj, że doktor von Holtzendorf, professor wydziału prawnego w Berlinie otrzymał ostrzeżenie od ministra narodowego oświecenia za to, że na zgromadzeniu wyborców radził oświadczyć, że ciż wyborcy pochwalają postępowanie posłów, oświadczenie, które zostało przyjęte. Mówią, że odwoła się do senatu akademickiego.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

LONDYN, sobota 11 lipca. Wiadomości z New-Yorku z dnia 1 lipca oznajmują, że jener. Hooker złożył dowództwo, które objął po nim jener. Meade.

Jenerał Lee zgromadza swe wojska wzdłuż drogi żelaznéj hrabstwa Cumberland. Prezydent Jefferson Davis nakazał nowy zaciąg wojskowy.

Oznajmują z Wicksburga z dnia 26 czerwca, że Związkowi wysadzili na powietrze jedną warownię.

Otrzymano wiadomość, że Meksykanie wyszli dnia 30 maja z Mexico i że dnia 5 czerwca dywizja jenerała Bazaine zajęła tę stolicę. Załoga meksykańska cofnęła się do Cuernavaca, miasta leżącego o 64 kilometrów na południe od Mexico, na drodze z Acapulco, na południowym stoku Kordyljerów Cuebilaque.

Wiadomości z Vera-Cruz oznajmują: że prezydent Juarez objął główne dowództwo sił zbrojnych meksykańskich i że przypisują mu zamiar zalania Mexico wodą. Francuzi przyszli do San-Martino.

KONSTANTYNOPOL, piątek 3 lipca. Porta przyjęła nowe rozgraniczenie obwodu twierdzy belgradzkiéj przełożone przez kommisję europejską.

TRIEST, niedziela 5 lipca. Wiadomości z Korfu, z dnia 2 lipca, oznajmują: że wkrótce nastąpi rozwiązanie parlamentu jońskiego, tudzież że zwołane będzie zgromadzenie konstytuanty z 84 członków, które rozstrzygnie rzecz o połączeniu wysp z Grecją.

PARYŻ, sobota 11 lipca. Monitor powszechny oznajmuje z doniesienia telegraficznego, które konsul francuzki w San-Francisco wysłał dnia 1 lipca, o poddaniu się Mexico.

LONDYN, niedziela 12 lipca. Dziennik Observer uwiadamia, że nie hr. Russell, ale lord Granville, towarzyszyć będzie królowéj Wiktorji w krótkiéj podróży, którą n. pani odbędzie po Niemczech.

LONDYN, poniedziałek 13 lipca. Wiadomości z Shang-hai z dnia 23 maja oznajmują, że powstańcy są teraz nieczynni.

Przedstawiciel angielski udzielił nową zwłokę rządowi japońskiemu, do zaspokojenia żądanych wymagań.

Donoszą z Melbourne dnia 25 czerwca, o powstaniu Maoriesów w obwodzie Taranaki.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— **MIASTA WOŁYŃSKIE.**—Statystyka u nas tak mało jeszcze była dotykaną, tyle luk niezmiernych pozostawia do zapełnienia, ażeby przyjść było można do jakiegokolwiek ogólnego pojęcia czynników materjalnych,—że wszelkie w tym względzie dane, chociażby nawet bardzo niedostateczne, zawsze mieć muszą znaczenie. Powodowani tą myślą, dajemy tu wiadomości statystyczne o miastach gubernji Wołyńskiéj. Szczegóły do tych wiadomości były zbierane na miejscu, ale w znacznéj części drogą policyjną. Jakkolwiek jednak uchybienia w cyfrach są w takim razie nieuchronne, niemogą one przecię być tak dalece znaczne, ażeby do niepoznania wykrzywiały prawdziwy stan rzeczy, zwłaszcza gdy mowa o przedmiocie obecnego artykułu. Korzystamy więc za sposobności poznajomienia czytelników z miastami wołyńskiemi, o ile możność na to pozwala.

ŻYTOMIERZ. Stoleczne to miasto gubernji Wołyńskiéj leży nad dwiema rzekami, Kamionką i Teterewem, przy szossie kijowsko-warszawskiéj. Oprócz miasta właściwego, wchodzi w jego obrąb 17 słobód i, wiosek przyległych, co razem wzięte nadaje Żytomierzowi odrębną, na pół wiejską fizjonomję. Mieszkańców w Żytomierzu liczyło się w 1862 r. 20,370 osób płci mezkiéj, oraz 20,194 żeńskiéj, czyli razem 40,364 płci obojéj. W téj liczbie było szlachty 16,390, duchowieństwa rozmaitych wyznań 196, obywateli honorowych 44, kupców 3,389, mieszczan i rzemieślników cechowych 15,914, wojskowych 3,720, cudzoziemców 76, wreszcie osób do żadnéj z tych rubryk nienależących 835. Przypisanych do miasta mieszkańców było 8,103 osoby płci męsk. i 8,723 żeńsk., razem 16,828; posiadaczów domów i innych nieruchomości w mieście liczy się 1,579. Ze swego położenia geograficznego Żytomierz ma wszelkie warunki do zostania punktem środkowym handlu zbożowego i leśnego. Z powodu jednak niedostatecznego rozgałęzienia dróg kommunikacyjnych wewnątrz prowincji, a zatém z powodu drogości transportu, promień jego handlowy zacieśniony jest jedynie do pobliższych miejscowości okolicznych. Pomimo wszakże tych przeszkód, które zwłaszcza zbożu wołyńskiemu odpływ tamują, sprzedaje się do roku w Żytomierzu około 40,000 beczek żyta, około 15,000 skór niewyprawnych, na 100,000 rub. drzewa i wyrobów drewnianych, oraz na 15,000 rub. soli. Przedmioty niezbędne do życia, wyroby fabryczne, cukier znacznemi partjami, znajduje tu obszerny odbyt. Kupców piérwszéj gildy było tu w r. przeszłym 3, drugiéj 7, trzeciéj 46, a nadto wydano 15 świadectw na wolność prowadzenia handlu osobom nienależącym do stanu kupieckiego; wreszcie kupców cudzoziemców w mieście jest 7, a na powiecie handlarzów 184. Sklepów i magazynów jest w Żytomierzu 698, innych zakładów handlowych 97. Jarmarków przypada tu do roku dwa, a mianowicie: 8 lipca i 14 sierpnia, lecz obróty na nich są liche, nieprzewyższające 6,000 rub. Zjazdy targowe odbywają się po trzy razy na tydzień, i zwykle bardzo są ożywione. Rzemiosła reprezentowane są w Żytomierzu przez 831 majstrów i 600 czeladników. Wyroby ich niemal wszystkie idą na potrzeby miejscowe; tylko suknie gotowe wywożą się w znacznéj liczbie do miejscowości odleglejszych. Fabryk niewielkich jest w mieście 20, w téj liczbie 10 cegielni, oraz 7 wytapialni łoju i fabryk świec łojowych. Krom tego jest tu jeszcze 9 warsztatów kowalskich do kucia i reparacji powozów, tudzież 4 drukarnie prywatne, pomiędzy któremi 2 polskie, a 2 żydowskie. Znaczna część ludności żytomierskiéj wychodzi co rok za obrąb miasta dla zarobku; tak np. w r. 1861 wydano w tym celu 1,072 świadectwa pasportowe. Rolnictwem, prócz uprawy ogrodów i basztanów, niezajmują się mieszkańcy Żytomierza. Dochody miasta w r. 1862 wynosiły: zwyczajne 17,065 r. 18¼ k., nadzwyczajne 33,513 r. 26½. Rozchód ciągły w tymże czasie wynosił 26,065 r. 14¾ k., jednorazowy 24,513 r. 30k. Kapitału nietykalnego było 448r. 19½ k., zapasowego 38,878 r. 74½ k. niedoboru 11,205 r. 31¾ k., a nie płaconych rozchodów 3,390 r. 28½ k. Miasto posiada 5,590 dziesięcin 1,960 sążni gruntu, którego pod samo terrytorjum przypada 2,221 dz. 2281 sąż. a pod lasem jest 1544 dz. 1698 sąż. Oprócz tego miasto ma dom murowany, w którym ulokowane są instytucje miejskie, oraz cztery także murowane kramy, które puszcza dzierżawą. 200 latarni oświeca ulice Żytomierza.

(D. c. n.)

— **UWIĘZIENIE.**—Dnia 25 zeszł. czerwca, wedle doniesienia Nar. List., uwięziony został we Lwowie redaktor „Czytelni dla młodzieży“ p. Karol Cieszewski. Skazany przez wyższy sąd ziemski na rok jeden ciężkiego więzienia za przestępstwo drukowe, p. Cieszewski z powodu niemocy zostawiony był na swobodzie aż do czasu zupełnego wyzdrowienia. Obecnie jednak, jakkolwiek lekarze zapewniali, iż stan zdrowia obżałowanego nie jest jeszcze zadowalającym, odprowadzono go do Brygitek i umieszczono w szpitalu więziennym.

— „**MNICH**“, znany poemat Juljusza Słowackiego, przełożony został na język czeski i był niedawno czytany na posiedzeniu wydziału literatury i sztuk pięknych Towarzystwa naukowego prazkiego.

— **FOTOHELJOGRAF.**—W zakładach mechanicznych i optycznych Dallmayera i Simesa w Londynie, jest obecnie na ukończeniu zamówiony dla obserwatorjum wileńskiego fotoheljograf, rodzaj przyrządu fotograficznego do śledzenia zmian zachodzących na tarczy słonecznéj. To narzędzie, wybornie zbudowane pod okiem astronoma Delarne, ma być wkrótce wysłane na miejsce swego przeznaczenia.

— **POZAR OSTROWCA.** — Miasteczko Ostrowiec w powiecie Opatowskim, w piérwszych dniach bież. mies. niszczącemu uległo pożarowi. Miasto spłonęło prawie ze szczętem, dwie trzecie części domów najporządniejszych poszły w perzynę. Większa część mieszkańców obozuje pod gołém niebem, niemając nigdzie schronienia. Pożar wszczął się od zapalenia się sągów przygotowanych na węgle w przyległych lasach. (G. W.)

— Piszą z **KRAKOWA** d. 6 lipca: Za nadejściem tu doniesienia telegrafem o pożarze miasta Wiśnicza, tutejsza gmina starozakonnych, a na jéj czele p. Salomon Deisches, znany już z gorliwości swojéj o dobro swoich współwyznawców, a między innemi z znakomitego daru na nowy szpital na Kazimierzu, tudzież p. Marek Blatteis zajęli się zbieraniem datków na pierwsze naglące wsparcie pogorzelców. Zebrano bezzwłocznie 25 centnarów chleba, przytém wiele innych przedmiotów pożywienia, a że to była sobota, więc starozakonni nie mogli się podjąć wysłania tych rzeczy, co uskutecznił z polecenia burmistrza p. Seidlera, urzędnik magistratu p. Trylski, używszy do tego wozów miejskich i służby ogniowéj. (G. P).

— **INSTYTUT GŁUCHONIEMYCH I OCIEMNIAŁYCH W WARSZAWIE.**—Dnia 8 b. m. rozdane zostały nagrody i pochwały uczniom instytutu głuchoniemych i ociemniałych, jako w zakończeniu egzamenów rocznych. Instytut ten, którego rektorem jest ks. Szczygielski a prefektem ks. Czesław Wołyniec, jak wiadomo, obrok nauk wykładanych, usposabia nieszczęśliwych swych wychowańców do robot i rzemiosł różnych, jako to: do introligatorstwa, stolarstwa, szewctwa, krawiectwa i t. d., dziewczęta do robot właściwych, a ociemniałych do koszykarstwa, wyplatania krzeseł, do roboty słomianek i t. d. Wyroby wychowańców i w r. b. przekonały o ich pracy i uzdolnieniu. (G. W.)

— **ARCHIDJAKONAT WARSZAWSKI.**— Korespondent Gaz. Warsz. z Poznania podaje wiadomość o ostatnim tomie czwartym dzieła Józ. Łukaszewicza p. t. „Opis historyczny kościołów w dawnéj djecezji poznańskiéj.“ Tom ten zawiera dzieje kościołów w dawnym archidjakonacie warszawskim. Oto co o nim mówi korespondent, sam niepospolity znawca przeszłości: Jak wiadomo, należał aż do końca przeszłego stulecia archidjakonat warszawski do djecezji biskupstwa poznańskiego. Po oderwaniu archidjakonatu warszawskiego od biskupstwa poznańskiego i utworzeniu zeń osobnego biskupstwa warszawskiego, odesłano wszystkie akta, papiery i dokumenta dotyczące go z Poznania do Warszawy, tak, że jak autor na wstępie powiada, bardzo szczupłe tylko w archivum kapituły Poznańskiéj o nim pozostały wiadomości. Autor ograniczył się, skreślając dzieje kościołów archidjakonatu warszawskiego, jedynie na źródłach poznańskich, nie mając, jak powiada, sposobności poznać archiwum archikatedry warszawskiéj. Prócz tego posługiwał się pan Łukaszewicz „Opisem Kościołów Warszawskich Juljana Bartoszewicza i „Polską starożytną, „Lipińskiego i Balińskiego“ a niekiedy „Statystyką i Geografją Prus-Południowych „Holschego. Co się tyczy dawnego stanu kościołów parochjalnych, kościołów, kaplic, klasztorów, szkółek parochjalnych, szpitali i innych zakładów dobroczynnych dawnego archidjakonatu warszawskiego, czerpie autor jedynie prawie całą swą wiadomość z odbytéj w r. 1603 a znajdującéj się dotąd w archivum kapitulném poznańskiém wizyty biskupa poznańskiego, Wawrzyńca Goślickiego. Naturalném tego zbyt szczupłego zasobu źródeł następstwem, że opis kościołów archidjakonatu warszawskiego jest o wiele mniéj ciekawym i dokładnym, aniżeli innych archidjakonatów djecezji poznańskiéj. Między przytoczonemi tu i ówdzie przez autora dokumentami znajduje się bardzo ciekawy, choć nic wspólnego z historją kościołów nie mający. Jest to oryginalny list naszego znakomitego Stefana Czarnieckiego, z 9 kwietnia 1656, o zwycięztwie odniesioném pod Warką, do Jędrzeja Leszczyńskiego biskupa poznańskiego. Tak więc ukończone nareszcie zostało dzieło pana Łukaszewicza, stanowiące cokolwiekbądź ważny niezmiernie przyczynek do historji oświaty i sztuki w dawnéj Polsce.

—**PRZESZKODY DO ŻEGLUGI PO DNIESTRZE.** Operacja dniestrowa towarzystwa żeglugi parowéj i handlu, które przedsięwzięło

przewóz do Odessy ładunków, dostawianych wiosną Dniestrem do Majak, napotkała nieprzewidzianą przeszkodę w nadzwyczajném opadnięciu wody. Parostatek wyprawiony w górę Dniestru, zaskoczony niespodziewanie niską wodą, zatrzymał się gdzieś bliżéj źródeł; parostatek zaś, który już holował gabary z ładunkiem z Majak do Odessy, napotkał przeszkody w samém ujściu.

— TRZĘSIENIE ZIEMI W MORAWJI. W niewielkiem oddaleniu od Ołomuńca, na górach za Świętą Górą, dało się czuć silne dosyć wstrząśnienie ziemi, tak, że ludzie padali i drzewa się trzęsły. Nie było to jednak właściwie trzęsienie ziemi, ale poruszenie, jak się domyślają pochodzące z obsunięcia się wielkiéj massy ławy podziemnéj wapienia, jakie są w okolicach Blanska i Slupi. Fenomen ten ograniczył się na bardzo stosunkowo małéj przestrzeni.

— Z NAD ZBRUCZA dnia 21 czerwca donoszą: W obwodach Czortkowskim i Tarnopolskim zasiewy pszenicy i koniczu ucierpiały wiele przez posuchę a gdyby nie to, że wiosna była należycie mokrą, zagrażałyby nam podobne nieurodzaje jak na Węgrzech; natomiast oziminy udały się wybornie, a zasiewy jare, z wyjątkiem kukurudzy i bobu, które ucierpiały przez zimna w czerwcu, przechodzą wszelkie nadzieje. Z drzew owocowych śliwy i wisznie obrodziły obficie, gruszki i jabłka mniéj. Ceny zboża i wódki podskoczyły u nas, podobnie jak w siąsiedniéj Rossji, czego przyczyną może nieurodzaj na Węgrzech. Dawne zapasy zboża wyszły już po części; lecz jeżeli pogoda posłuży, stodoły wkrótce napełnią się nowemi. (G. W.)

— JUBILEUSZ NA PAMIĄTKĘ TYSIĄCLETNIEJ ROCZNICY.— Piszą z Poznania pod d. 30 czerwca: Z dniem wczorajszym, jak wiadomo, rozpoczęło się w archidjecezjach Gnieźnieńskiéj i Poznańskiéj Miłościwe lato, które arcypasterz na pamiątkę tysiącletniéj rocznicy zaprowadzenia wiary chrześcijańskiéj w Polsce, u ojca świętego uprosił. Już w niedzielę na południe, głos wszystkich dzwonów wszystkich kościołów obu archydjecezij, zwiastował wiernemu ludowi rozpoczęcie jubileuszu, które mianowicie w poznańskiéj katedrze z wielką uroczystością odbyć się miało, zwłaszcza, że na dzień św. apostołów Piotra i Pawła przypada tu odpust, który zwykle tłumy niezliczone pobożnych sprowadza. Już też w niedzielę, rzesze pobożnych wieśniaków z okolicy zalegały, wypoczywając z podróży, plac katedrze przyległy; część zaś z nich tłumnie dnia tego już oblegała konfessjonały, wczoraj zaś w sam dzień św. Piotra i Pawła, tylu było wiernych do spowiedzi, że nie mogli wystarczyć spowiednicy katedralni i przysłani im w pomoc obcy. Do Komunji św. przystąpiło tysiąc kilkaset osób, tak, iż w końcu koło godziny 6 éj, komunikantów zabrakło. W czasie summy, którą celebrował sam sufragan ks. Stefanowicz, po odczytaniu z kazalnicy okolnika arcypasterskiego, ogłaszającego Miłościwe lato, orkiestra katedry z przyborem licznych sił obcych, wykonała wielką mszę pierwszego rzędu, utwór nieodżałowanéj pamięci Elsnera. Podczas summy, arcybiskup bierzmował w kościółku N. P Marji in summo; po summie wyręczył arcypasterza ks. sufragan i udzielał ten Sakrament aż do godziny 6-éj wieczorem. Przystępujących do bierzmowania było przeszło 1,000. Po południu odbyły się znów solenne nieszpory. (G. W)

— Piszą ze LWOWA pod d. 30 czerwca: Zwykła pora kontraktów świętojańskich przeminęła tak, iż nikt prawie o niéj nie wiedział. Interesów nie porobiono żadnych. Zazwyczaj w téj porze zapełniał się Lwów mnóstwem osób, przyjeżdżających ze wszystkich stron prowincji. Również nie powiódł się jarmark św. Agnieszki, który tu o téj porze od kilku lat koniecznie odżywić usiłowano; usiłowania te nie odnosiły pożądanego skutku, lecz nigdy tak mało jak w roku bieżącym; postawiono wprawdzie i w tym roku parę bud na placu. Na tém cały jarmark się skończył. Od dni kilku jeszcze więcéj wyludniło się miasto, po wyjeździe młodzieży szkolnéj. Lwów więc pozostał prawie pustkowiem. Egzamina w szkole Dublańskiéj poszły pomyślnie, lecz liczba uczniów w tém półroczu znacznie się zmniejszyła. Komissarzem rządowym w Dublanach, w miejscu hr. Józefa Jabłonowskiego, który zrezygnował, mianowany hr. Włodzimierz Russocki.

— Piszą z POZNANIA dnia 4 b. m. i r.: Donieśliście już, iż zmarły w d. 24 marca r. b. w Wiesbaden, bezdzietnie szambelan Tadeusz Garczyński, niegdy właściciel dóbr Zbąszynia, w powiecie Międzyrzeskim, w W Ks. położonych, zapisał skarbowi pruskiemu 70,000 tal. czyli 4,200,000 złp. na założenie szkoły kadetów w Poznaniu. Szkoła ta, jak się dowiadujemy, wyłącznie przeznaczoną być ma dla Polaków a urządzenie jéj ma się uskutecznić według wzoru istniejącéj już tego rodzaju szkoły w Lignicy, na Szlązku. Liczba uczniów mających bezpłatnie pobierać naukę, wraz ze stołowaniem, ograniczać się ma do 30-tu; prawo zaś do miejsca mieć będą w pierwszym rzędzie wszyscy członkowie familji Garczyńskich, a w drugim każdy szlachcic zrodzony w W. Ks. Poznańskiém. Dozór nad rzeczoną akademją oddano każdorazowo prezesowi sądu appellacyjnego w miejscu, oraz dyrektorowi ziemstwa kredytowego.—Cały ten projekt wymaga zezwolenia władzy krajowéj, które gdyby nie nastąpiło, w takim razie rozrządził testator w inny sposób tym funduszem, lecz także na cele dobroczynne. Oprócz tego, przeznaczył zmarły Garczyński pewną część majątku swojego na stypendja dla młodych ulalentowanych Polaków, tak podczas ich pobytu w wyższych klassach gimnazjalnych, jak i na wszechnicy, a gdyby obrali zawód prawniczy służą im rzeczone stypendja aż do uzyskania kwalifikacji assesorów.

Urodzaje w tym roku w Poznańskiém nie są bardzo obfite: co się tycze ozimin, to jest pszenicy i żyta, uważać je można w ogólności za mierne, jarzyny są lepsze, siana mało; prawie połowa tego co w roku poprzednim; owoców w r. b. jest także bardzo mało i z tego powodu ceny zboża znacznie się podnoszą; spekulanci zawierają kontrakty na późniejsze dostawy, po dość wysokich cenach, gdyż w Szlązku urodzaje są także tylko mierne, podobnież jak w Węgrzech, o czém donosiliśmy. W ubiegłym miesiącu czerwcu grady narobiły wiele szkody i tak: w granicy powiatów Poznańskiego i Kościańskiego, pomiędzy miastami Stęczewem a Kościanem, wiele majętności mocno od gradu ucierpiało, tak, iż delegowana przez rząd kommissja oszacowała szkody gradobicia przeszło miljon talarów, to jest 6,000,000 złp. Tranzakcij tego roku mało zrobiono, lecz cena dóbr zawsze bardzo jest wysoką; w ostatnich czasach sprzedane zostały z wolnéj ręki dobra Mikurzyn, w pow. Ostrzeszowskim, mające rozległości 2,200 mórg magdeburskich, za 82,000 talarów. Nabywcą ich jest obywatel z Królestwa Polskiego. Dobra Węgry w pow. Odolanowskim, mające rozległości 1,100 mórg m. nabył p. Niemojewski Nepomucen, dziedzic dóbr Śliwniki, za summę 60,000 talarów.

Reskryptem ministerjalnym egzystujące w. m. Szremie pro-gimnazjum katolickie, w zabudowaniach po klasztorze Franciszkańskim, wyniesioném zostało do rzędu gimnazjum i to od dnia 1 października r. b., a tak przybędzie nam jedno gimnazjum katolickie w miejsce zamkniętego w Trzemesznie.

Szkoła wyższa miejska w mieście Pile, w departamencie Bydgoskim, wyniesioną została do stopnia progimnazjum i od dnia 1-go października nauki zastosowane do planu dla progimnazjum udzielane będą, a na rektora nauczyciel wyższy pan Hanow, z gimnazjum w Lesznie, jest przeznaczony. (G. W.)

— KSIĄDZ OSMAŃSKI.—Na Kaszubach, Mazurach prusko-wschodnich, obu Szlązkach i t. d. okrzyczano, i słusznie, Gizewiusza, Mrongowjusza i Lompę, jako jedynych pracowników w języku macierzystym i rozkrzewiaczów oświaty ludowéj. Wszyscy już oni w grobie. Najmłodszy z nich, nasamprzód nas pożegnał przed 15 laty, jeszcze w sile wieku, kiedy mógł być najczynniejszym, a tém samém najwięcéj położyć zasług. Mówimy o ks. Giżewskim czyli Gizewjuszu, którego poznała i Warszawa, a który świat pożegnał w 3. roku życia. Mrongowjus, letni starzec, późnéj doczekał się sędziwości, bo prawie stu lat dożył. Lompa zgasł w bieżącym roku. Niesłuszniebyby wszakże sądził, ktoby mniemał, że tylko ci trzéj pisarze troszczyli się o rozwój języka i szerzenie oświaty. Byli oni wprawdzie najsilniejszemi ku temu bodźcami, ale obok nich świeciło mnóstwo gwiazdek drugiéj i trzeciéj wielkości, które na horyzoncie tejże krainy, równe im, albo podobne zasługi położyli, bo także blasku swego nieszczędzili i drogę wytkniętą z pożytkiem przebiegali. Do liczby takich mężów, w cichości swą powinność świętą wypełniających, należy ksiądz Mateusz Osmański, o którym chcemy tu kilka słów napisać. Miał on i ma także mnóstwo satelitów, którzy poświęcają ochoczo swe pióro oświacie współziemlan. Trudnoby ich wszystkich tutaj wyliczyć: wspomnijmy więc choć niektórych, co nam w téj chwili stają na pamięci, jak Stalmach, Łyskowski, Onderka, Kręcki, Sliwka Jan, Kobyliński, Kraska, Gondek, Piotr Gura (nie wiémy dla czego piszący się Guhra) i wielu t. p. Kiedy u nas od niezbyt dawna rzucono się nieco za gwałtownie do piśmiennictwa ludowego, to w stronach, o których mówimy, troskano się od lat prawie 50 około roli współbratniéj. Zasługa w tym względzie należała się szczególniéj kapłanom różnych wyznań. Mrongowjusz i Giżewski, jako pastorowie, dbali o gminę ewangelicką, ksiądz zaś Mateusz Osmański, jako kapłan katolicki, troszczył się nieprzerwanie o swą trzódkę wierną i pisał dla niéj mnóstwo książek, których poczet nie zostanie w dziejach literatury krajowéj, ale zajmuje niemałe miejsce w historji oświaty ludu prostego. Wiele z dziełek jego doczekało się dwóch, trzech a nawet i czterech wydań, co stanie za dowód przemawiający o ich wziętości i o czytelnictwie u ludu tamtejszego, a cała ich liczba okrągłą cyfrę dwudziestu wynosi. (G. P.)

KORESPONDENCJA

KURJERA WILEŃSKIEGO.

Paryż, 7-go lipca.

Wbrew zwyczajowi, który tu gorące miesiące letnie zupełnemu odpoczynkowi umysłowemu poświęca, wyszło temi czasy w Paryżu wiele dzieł nowych niepospolitéj wartości. Do takich należy niezaprzeczenie „Życie Chrystusa—tom pierwszy obszernéj publikacji zapowiedzianéj pod tytułem: „Początki chrześcjanizmu.“ Nadspodziewanie, ton pierwszego tomu jest daleko wyższy od poprzednich dzieł Renana i duchowszy od ciężko uczonéj Chrystologji doktora Straussa. Początek dobrze wróży o całości poważnego dzieła, którém filolog francuzki ziomków udarować zamierza.

Rodzaj pamiętnikowy wzbogacił się dwu tomową biografją Wiktora Hugo, będącą zarazem zajmującą i szczegółową historją najciekawszego perjodu piśmiennictwa francuzkiego; Pamiętnikami Lamartina w 12-tu tomach, które sprzedał wydawca za 4,500 fr. a jeden z nich ustęp wydrukował już osóbno, pod tytułem Fior d'Aliza; Pamiętnikami la Rochefoucaulda, które kompletuje tom IX i X, zawierający panowanie Karola X.

Dział historyczny licznych znalazł pracowników. Profesor historji August Trognon, zaczął wydawać Historję francuzką, dobrze napisaną i przystępną, bo treściwą: cała mieści się w pięciu tomach; autor wylicza same najważniejsze fakta i ocenia takowe. Dotąd nie było historji francuzkiéj tak właściwego rozmiaru dla cudzoziemców, dla których historja Micheleta, Sismondego i Martina są zbyt obszerne.

Do tegoż działu policzyć należy pracę pana Lescur. Wydał on nieznane listy Marji Antoniny poprzedzone długą przedmową, w któréj autor usiłuje oczyścić żonę Ludwika XVI, z zarzutów aż nadto dowiedzionych.

Niepospolitą jest praca historyczna pana Sorel: Opis starożytnego klasztoru karmelitów, który był teatrem scen krwawych za wielkiéj rewolucji 1789; także, Szkic historyczny Karola Mouy pod napisem: „Don Karlos i Filip II-gi.“

Nisard wydał trzecią edycję „Historji literatury francuzkiéj“ we czterech tomach, dzieło bardzo użyteczne dla tych, coby chcieli powziąść ogólne wyobrażenie o piśmiennictwie francuzkiém. Nisard daleko przystępniejszy jak Villemain.

Edward Fournier wydał obszerne studjum świeżo znalezionych papierów Moliera, pod napisem: „Molier w teatrze i w domu.“

Dział dramatyczny zyskał prócz tego, nowe dwa tomy wybornego przekładu Dzieł zupełnych Szekspira, dokonywanego bez przerwy, przez Franciszka Hugo, oraz nową, czteroaktową komedję Juljusza Sandeau, któréj obecnie uczą się aktorowie teatru francuzkiego.

Dantego przekład dokonany przez Lamennaisgo, należy do najświetniejszych nabytków literatury pięknéj.

Bogaty dział krytyczny powiększyły: Krytyka za pierwszego cesarstwa p. Boissonade; Pamiętniki literatury starożytnéj—pana Egger, oraz Journal de la Santé du Roi—pana Valot, którą to książkę do rzędu krytycznych par excellence policzyć należy. Lepiéj niż wszystkie rozbiory uczy ona czém była sztuka lekarska w XVII wieku.

Nakoniec dział filozoficzny uposażony został przez pana Moncaut dwutomową Historją miłości w starożytnych i nowożytnych czasach. Autor rozbiera charakter tego uczucia w rozmaitych epokach, oraz jego wpływ na wielkich ludzi politykę i religję wykazuje.

Wyliczyliśmy tylko główne publikacje ubiegłego miesiąca. Spis książek ulotnych zająłby arkusz cały.

Z powyżéj wymienionych, najwięcéj zajął Paryż Żywot Wiktora Hugo, opowiadany przez naocznego świadka. Podzielając zupełnie ten smak publiczności i my sprawozdanie nasze od tego dzieła zaczynamy.

Niewiem, czy ono równie zajmie młódsze pokolenie, ale ci wszyscy, którzy brali udział chociaż tylko pośredni, w ruchu romantycznym, którzy się zapalali do owéj pamiętnéj walki umysłowéj, chociażby z daleka, w zaciszu domowém, pragnąc wygranéj jednych i drugich—czytać będą chciwie relacją świadka. Ma ona dla nich nieopisany urok najżywszych wrażeń młodości, pierwszych upojeń ducha, które pamięć serca przechowuje świeżo aż do grobowéj deski. Ci co od czasów wstąpienia Wiktora Hugo w arenę zapasów ducha, ocknienie swojego liczą, błogosławią rękę która kreśliła tę księgę prostą a wzniosłą pełną czucia i zadumy, wesołą jak promień słońca, lub melancholiczną jak piękny wieczór jesienny, wedle koloru wywołanych wspomnień.

Zawistna krytyka niemogąca wyszukać słuszniejszéj zaczepki—woła rozdąsana: cóż wam się tak podoba w téj publikacji? Jest to po prostu pochwała silnéj indywidualności—kadzidło dla wygnanego poety—nic więcéj. Chociażby i tak było? Cóż w tém zdrożnego? Więc wolno chwalić półgłówków, basować pretensjonalnéj mierności, sławić do mdłości, literackie papugi lub sroki złodziejki, a niewolno złożyć należnego hołdu najpierwszemu, jedynemu poecie Francji? Autorowi Jesiennych liści, Notre-Dame-de-Paris, Hernaniego, Kontemplacji, Nędzników i t. d. Chociażby i tak było, chociażby to dzieło miało być tylko przez kochającą żonę napisanym panegirykiem męża, krytyka nie miałaby słuszności. Ale tak nie jest. Świadek nie tylko był świadkiem życia domowego poety, widział także wszystkie wypadki, w których brał udział po za domem. Dzieło jego jest dziełem historycznem, napisaném bez pretensji i pedanterji.

Krótki życiorys ojca poety Leopolda Hugo, który z prostego ochotnika walczącego w szeregach R-politej w Vandei, został, po kampanji włoskiéj, jenerałem— rozpoczyna opowiadanie świadka. Wyniesiony do tej godności przez Józefa Bonaparte, Leopold Hugo skończył z nim razem karjerę. Po upadku cesarstwa stał się „rozbójnikiem Loary“ (tak zwano za restauracji pogromców Vandei), po zachodzie słońca, wszystkie gady i nietoperze z nor wybiegły... Jenerał Hugo skwaszony, samotny, odarty ze sławy i mienia, żył ustronnie. Żona jego umarła, synowie musieli na chleb pracować...

W tak ciemnéj chwili Wiktor Hugo począł myśleć, zastanawiać się, cierpieć i kuć przyszłość swoją, gorzéj niż w kamieniu, bo w obojętności ludzkiéj.

Pierwsze powodzenie literackie dozwoliło mu ożenić się z tą, którą rodzice od dzieciństwa mu przeznaczali. Adela Foucher była córką urzędnika, Piotra Foucher, serdecznego przyjaciela jenerała Hugo. Ożenili się obaj jednego dnia i obiecali sobie połączyć swoje dzieci. Tak się też stało.

Poślubiwszy Adelę, Hugo wnet stanął u szczytu swej potęgi: zaczął tworzyć i przedstawiać cały szereg świetnych dzieł dramatycznych: szczegóły towarzyszące wystąpieniu na świat każdego są najciekawsze. Przedstawienie Hernaniego osóbnym jest dramatem. Zajmujący także ustęp, w którym opowiedziana wyprawa jenerała Hugo na sławnego bandytę włoskiego Fra-Diavolo, którego po długich korowodach udało mu się pochwycić.

Ów Fradiavolo, z którego dziejów Auber tak śliczną wysnuł operę, był w istocie najzręczniejszym z włoskich rozbójników. Następujący przykład daje wyobrażenie o jego przebiegłości. Kiedy po długiém ściganiu wojsko francuzkie pod wodzą jenerała Hugo wraz z gwardją narodową, zdołało go obsaczyć tak, że już wymknąć się nie mógł—Francuzi widzą na raz kilkunastu gwardzistów prowadzących związanego człowieka; przybiegają i pytają ktoby to był taki? — „To Fra Diavolo—odpowiadają gwardziści—ale go wam nie oddamy, bo chcemy sami otrzymać naznaczoną za jego głowę nagrodę.“—Słusznie! mówią Francuzi i przepuszczają orszak. Ledwie odeszli kilkanaście kroków, gwardziści wszedłszy w lasek, dają do nich ognia i pierzchają z głośnym śmiechem ..

Była to banda Fra-Diavola, która tym sposobem wodza wyprowadziła z zasadzki. Późniéj dopiéro udało się Francuzom pochwycić zbója rannego w miasteczku.

Stosunki Wiktora Hugo z Lamennaism, Chateaubriandem i ówczesnemi znakomitościami wszelkiego rodzaju, opisane w sposób nader zajmujący. Niektóre listy Hugona bardzo wysokie—listy Lamennaisgo — mały drammacik „Inez de Castro“ wszystko to czyni z relacji o któréj mowa, dziwnie piękne i budujące dzieło. Dopomagał podobno pani Hugo w téj pracy, która wyszła bez wiedzy męża, pan August Vacquerie, brat zięcia Wiktora Hugo, autor „Okruszyn Historji“ i wielu innych dzieł niepospolitych.

— Pod tytułem „Don Carlos et Philippe II“ Karol Mouy zebrał wszystko co jest wiadomem z najciemniejszego ustępu panowania Filipa II. Książka ma cechę porządnie przeprowadzonego śledztwa: czytelnik stąpa po pewnym gruncie tekstów oryginalnych i własnoręcznych podpisów. Relacje spółczesne, tajemne depesze i listy króla, korespondencje dyplomatyczne ambasadorów, często różne — wszystko to spisane, porównane, objaśnione... autor zastosował metodę sądowniczą do historji.

Duch dzieła mniéj się podoba niż jego układ porządny. Główną dążnością pana Mouy rozgrzeszyć Filipa II nie tylko z zabójstwa syna, a nawet z wszelkiéj ku niemu urazie. Wystawia go jako surowego i sprawiedliwego ojca, wyrywającego sobie wnętrzności dla zbawienia narodu, zamykającego z obowiązku szaleńca, który państwu groził wywrótem.

Trudno, niepodobna nawet, poznać Filipa ustrojonego w cnót tyle, nawet temu, kto nie wierzy w idealnego Karlosa, którego Schiller wymyślił. Poeci tylko mają prawo przedzierżgać Filipowego syna w liberalnego księcia, wroga inkwizycji wydanego przez ojca siepaczom oficjum. Historja twierdzi, że Karlos niemiał ani genjuszu, ani siły potrzebnéj do wyprzedzenia swego czasu. Pan Mouy postawił go na właściwém miejscu, zbijając prawdą poetyczne baśnie. Karlos był gwałtowny, często zapamiętały, czasami obłąkany, co się poniekąd tłómaczy fatalnym charakterem ojca. Obłąkanie syna śmiało przypisać można despotyzmowi srogiego rodzica.

Co do śmierci Karlosa, prawdopodobną wersja podana przez pana Mouy, bynajmniéj Filipa nie rozgrzesza. Ojciec zabił syna. Wyjątek z tajemnego listu króla do papieża, dostatecznym byłby téj zbrodni dowodem. „Przez wdzięczność za łaski Boże — pisze Filip — przełożyłem zbawienie religji nad własną krew, poświęciłem moje własne ciało i mojego syna jedynego.“

„Jako obłąkanego, król kazał aresztować i uwięzić Karlosa“ powiada Mouy. Dziwny sposób kojenia syna w malignie, zrzucić go ze stopni tronu w czarny loch, bez powietrza i światła, i kazać go noc i dzień pilnować szpiegom. Jedyną wolnością, jaką mu zostawiono było samobójstwo. Nie dano mu wprawdzie ani trucizny ani żelaza—ale dawano pić wodę z lodem w gorączce—sypano śnieg w łoże, po którém się tarzał w czasie bezsennych nocy.

Wskazujemy tu tylko kwestje poruszone w książce pana Mouy: na zbicie ich, potrzebaby drugiego tomu, a mamy tylko kartkę. To więc dodamy w końcu, że autor nie rozstrzygnął procesu pozostającego od trzech wieków przed kratkami opinji publicznéj.

— Dziennik „Zdrowia Królewskiego“ gruby tom wydany świeżo, pod błahym tytułem zawiera ciekawe i zabawne szczegóły, o Ludwiku XIV i jego doktorach, mianowicie też, jak wspomnieliśmy wyżéj, wyborną chociaż mimowolną krytykę sztuki lekarskiéj XVII stulecia. Jakże zyskują tegocześni lekarze światli, na porównaniu z temi kolosami głupoty napuszystéj, których przedstawił Molière bez przesady.

Onego czasu medycyna była rodzajem pogańskiego wyznania, którego rytuał odbywał się w ciemnościach pedanckiéj rutyny. Hipokrates i Galen byli alfą i omegą fakultetu medycznego. Trzymano się litery ze ścisłością rabińską. Saint-Simon, mówiąc o ówczesnych lekarzach, powiada: „Zdaniem ich nie godzi się wyzdrowieć inaczéj, jak tylko za pomocą sposobów wspólnych lekarzom przyjętym przez Fakultet.“

Takąż doktrynę kładnie Molière w usta swego doktora: „gdyby pacjent miał zdechnąć, nie odstępuj ani na jotę od dawnych przepisów; ja za wszystkie złoto świata, nie chciałbym wyleczyć nikogo innemi lekarstwami, jak temi, które dozwala fakultet.“

Nie można też sobie wyobrazić nic więcéj zakutego, jak te szkoły, w których nauczano owéj niedorzecznéj medycyny. Nic tam nie było praktycznego. Nigdy nauczyciel nie prowadził ucznia do łoża chorego i nigdy chorób nie uczył na ciele, życia na śmierci. Wszystko było oparte na argumentacji czczéj, na turniejach bezrozumnéj wymowy.

Karmiony słowami, przesiąkły dymem, z nosem w książce a uszyma zatkanemi pięścią, uczeń nie więcéj znał naturę, jak zna świat rzeczywisty, fakir indyjski, skulony i mruczący wiecznie świętą zgłoskę. Zadawane młodemu doktorowi tezy, niedorzecznością swoją mogły wypaczyć mozg Bakona.

W dzień egzaminu uczeń od piątéj rano do południa, wytrzymywał szturm wszystkich współuczni i dziewięciu doktorów fakultetu. Przez siedm godzin musiał odpierać rogate argumenta, zbijać uwagi śmieszne, rozwiązywać nierozwiązalne zadania — miotał się w próżni bezdennéj. Wraz z uderzeniem dwunastéj, dyskutujący zamykał usta, pijany dźwiękiem słów, oszołomiony formułami, ogłupiały, bezmyślny i bezduszny...

Z takich to grot echowych, bez widoku na przyrodę i ludzkość, wychodzili katy, którzy przez długie wieki pustoszyli Europę. Wytaczali oni krew co do kropli, przeczyszczali do gruntu, szczodrze lali chorym zabójcze płyny. W XVII wieku lancet doktorski wylał krwi potoki większe niż żołnierska szabla. Puszczanie krwi, jakby ludzka ofiara czasów barbarzyńskich, miała wówczas swoich kapłanów i fanatyków. Było zasadą szkoły, że „ponieważ ciało ludzkie zawiera około 24 funtów krwi, zatém można stracić funtów dwadzieścia i nie umrzeć.

Doktor królewski Botal pisze: „krew w ciele ludzkiem jest jak woda w dobréj studni, im więcéj jéj wybierzesz, tem jéj częściéj przybędzie.“ Drugi lekarz sławny Gui Patin, puścił krew trzynaście razy w dni dwanaście, kobiecie, mającéj gorączkę katarową— puszczał krew dwu-miesięcznym dzieciom, a raz nawet trzy-dniowemu niemowlęciu.

Apteka téj zabójczej medycyny równie czcza była, jak jéj djalektyka. Skomplikowana gotyckiemi i arabskiemi leki, zmieniała żołądek chorego w alembik alchemisty. Owczesne przepisy lekarskie przypominają ingredjencje rzucane w kocioł przez Makbeta jędze. Na ból serca np. drugi doktor Ludwika XII (miał ich czterech) Sennert, wymyślił lekarstwo złożone z trzydziestu dwóch rzeczy, pomiędzy któremi złoto, szmaragdy, perły, szafiry, bursztyn i koral. Szczodrzejszy od Kleopatry, Sennert wlewał w gardła swym chorym całe pudełka roztopionych klejnotów.

A propos tego faktu powiedzieć należy, że teraz niedawno w Indjach, gdzie jeszcze europejska medycyna z XVII wieku kwitnie, jeden rachunek lekarski okazany angielskiemu trybunałowi, wynosił 120,000 franków — i nic dziwnego: lekarz zapisywał pigułki z tłuczonych dyamentów i napoje z roztopionych pereł.

Czytając Dziennik Valota, człek pyta siebie, z jakiego kruszcu byli ulani ludzie XVI i XVII stulecia, ażeby mogli wytrzymać zadawane im leki? Ludwik XIV był pierwszym męczennikiem medycyny urzędowéj. Z przykładną cierpliwością i bezprzykładnem zaparciem się siebie, wypijał do dna czary goryczy, znosił wszystko co z nim robili lekarze. Spis tych męczarni jest przerażający. Bouvart, doktor ulubiony, w ciągu jednego roku kazał mu połknąć tysiąc dwieście pięćdziesiąt lekarstw; wziąść dwieście dwanaście lawatyw i puścił mu krew czterdzieści siedm razy! Prócz tego dawał codzień na przeczyszczenie.

Było to cóś podobnego, jak owa tortura wodna, o któréj trudno wspomnieć bez dreszczu. Pojąć trudno, jak tak wielką ilość leków znieść może ludzki żołądek! Przyzwyczajenie tylko, trwałość jego tłómaczy. Przyuczony od dzieciństwa do takiéj kuracji, Ludwik XIV z czasem połykał senes i rumbarbarum bezkarnie, jak Mitrydades truciznę.

To jest strona komiczna staréj medycyny; w końcu atoli tragedja góię bierze. Jakiż to mord straszny pocichu dokonywali ci lekarze głupi i zarozumiali, nie dając się poprawić ani reflektować nikomu. Skoro Harvey odkrył krążenie krwi, doktorowie paryzcy szydzili z niego, na wyścigi pisząc łacińskie paszkwile. Nakoniec jakiś najuczeńszy rabin medyczny takim go zwalił argumentem: „Ruch kolisty będąc doskonały, przystoi tylko ciałom prostym, jak gwiazdy. Ergo, krew nie jest ciałem prostem, ponieważ złożona z czterech pierwiastków. Zatém, ruch kolisty nie może być ruchem krwi.“

Takim to logikom był powierzony ster ludzkiéj maszyny. Jakże się dziwić spustoszeniu jakie czynili?

Dziś, dzięki niebu, tacy doktorowie istnieją już tylko w teatrze Molièra: Purgon, Pankracy, Macroton, nie zostawili potomstwa. Kto chce studjować pierwowzory tych rzadkich typów, znajdzie je w „Dzienniku Zdrowia Królewskiego“ pana Valot, i w bardzo zabawnéj książce pana Raynaud „Doktorowie za czasów Molièra.“ Dowcipna ta książka jest dokumentem usprawiedliwiającym całkowicie Molierowskiego „Malade imaginaire“ i „Amour Médecin.“ (D. n.)

ROZMAITOŚCI.

—W Paryżu, na nadbrzeżnéj ulicy, la Megesserie, którą obecnie przebudowują na nowo, lokował się z całym swoim przyborem czyściciel butów, znany powszechnie ze szczególnego talentu psa, dzięki któremu nigdy mu roboty nie brakowało. A działo się to w ten sposób: zmyślne zwierzę udaje się do błotnistego strumienia, moczy w nim swe kosmate łapy, a następnie podbiega do pierwszego lepszego przechodnia i opiera na lśniące jego obuwie swoje łapy z całym zapasem znajdującego się na nich błota. Chcąc niechcąc przechodzień musi podejść do czyściciela i powierzyć mu swoje buty. Dopóki gospodarz zajęty robotą, pies siedzi cicho opodal i spokojnie pogląda na wsze strony: lecz skoro tylko ławka czyściciela opróżniona, wnet wraca do swoich sztuk. Jeden Anglik kupił tego zmyślnego czarnego pudla i zawiózł go do Londynu. Dawniejszy jego właściciel był niepocieszony, narzekał, płakał i ze łzami opowiadał znajomym o swojem nieszczęściu, mówiąc, że chętnieby zwrócił pieniądze, byle tylko Anglik zgodził się mu oddać psa. W tém, po upływie dwóch tygodni, pudel wraca do swego dawniejszego pana, i po radośném przywitaniu obu tych przyjaciół,—pies natychmiast biegnie do kałuży, zaopatruje się w błoto i pozostawia, jak dawniéj, cały ładunek na nogach przechodniów. Czyściciel zmienił miejsce, skutkiem robot na téj ulicy, lecz pies jak dawniéj zajmuje się swoją spekulacją, t. j. wala przechodniów lepiéj jeszcze niż przedtém.

— Znany naturalista Robert Fortunoy wydał niedawno broszurę, pod tytułem: „Y e d d o i P e k i n“ w któréj podaje nader ciekawe wiadomości o płodach natury, rolnictwie i ogrodnictwie Chin i Japonji. Mówi przedewszystkiem o drzewach rosnących w Japonji. Według niego, tak zwana holenderska metoda zaprowadzania ogrodów, używana w Anglji, wziętą była przed 200 laty od Japończyków. Sztuka pielęgnowania roślin, sadzenia ich i nadawania oryginalnych kształtów, stanowi w Japonji odrębną naukę, a ogrodnictwo tameczne uważaném być może pod każdym względem za wzorowe. Pan Fortunoy przywiózł do Anglji kilka egzemplarzy japońskich roślin, któremi się już przyozdobił londyński botaniczny ogród.

— Ż ó ł t y W i l k, dowódzca Indjan plemienia Kiowasa, składającego część deputacji, którą prezydent Lincoln przyjmował niedawno w Białym Domu, umarł w Waszyngtonie z zapalenia płuc. W poniedziałek był pochowany, zgodnie z życzeniem swoich towarzyszów. Rząd dał trumnę i przyjął na siebie wszystkie koszta pogrzebu. Na pół godziny przed śmiercią Ż ó ł t e g o W i l k a, wszyscy członkowie deputacji pomalowali sobie twarze, nogi i ręce czerwoną farbą, ubrali nieboszczyka w nową odzież i zgromadzili się koło niego w świątecznych ubiorach. Chory wezwał barona Kolley, wziął go za rękę i rzekł: „Odbyliśmy daleką podróż, by zobaczyć się z Wielkim Ojcem i pogodzić się z nim. Obecnie czynność moja skończona; widziałem go i jestem w przymierzu z nim i wielkim duchem; mogę więc spokojnie położyć się i zasnąć na ziemi, gdzie spoczywają biali ludzie.“ Skoro tylko Ż ó ł t y W i l k wyzionął ducha, towarzysze jego złamali łuk i strzały doń należące. Następnie, złożywszy ułamki wraz z innemi rzeczami, związali je, by pochować razem z nieboszczykiem, również jak i skóry, odzież i wszystko, co w chwili śmierci przy nim się znajdowało. Był tam między innemi rzeczami wielki srebrny medal, dany przez prezydenta Jeffersona jednemu z przodków Ż ó ł t e g o W i l k a, który dotąd przechodził nieustannie w ręce starszego w rodzinie. Ż ó ł t y W i l k miał 50 lat. Zawsze był on zwolennikiem pokoju i rządził swojem pokoleniem z nadzwyczajną energją i sprawiedliwością. Dziwna rzecz, iż wtenczas gdy deputacja udawała się do Waszyngtonu, rodzina Ż ó ł t e g o W i l k a była w rozpaczy i wszelkich używała środków, by zatrzymać go przy sobie, ponieważ jakiś czarownik przepowiedział, iż go spotka niezawodne nieszczęście.

— Pewien chirurg francuzki zrobił nadzwyczaj ważne odkrycie. Jak wiadomo rany na nogach bywają nieraz niebezpieczne i częstokroć przybierają gangrenowy charakter, wymagający koniecznéj amputacji zarażonego członka. Otoż lekarz francuzki dowodzi, że wystawiając członek zarażony gangreną na wpływ tlenu (kwasorodu) można uniknąć amputacji.

— W dzienniku „Levant Herald“ czytamy następną ciekawą anekdotę o sułtanie, przypominającą czyny sławnego Harun-Alraszyda: „Przed dwóma dniami jego sułtańska mość udał się na przechadzkę wieczorną. Był zupełnie jeden i ubrany jak prosty b i m b a s z a. Przepłynąwszy w małém czółnie strumień, wszedł do kawiarni „Kil-burnu,“ kazał dać filżankę kawy i rozpoczął rozmowę z grekami i ormianami, którzy siedzieli tam przy małych stolikach. Sułtan począł nader otwarcie rozmawiać o rządzie tureckim, nie nazbyt pochlebnie odezwał się o sobie samym i swoich ministrach, i powoli rozwiązał język swoim spółbiesiadnikom. I ci więc jęli rozprawiać o sprawach państwa, wyrazili się nader niepochlebnie o kilku ministrach, lecz wszyscy, jednomyślnie przyznawali, iż Fuad-basza i Ali-basza bardzo szczęśliwie wybrani, a sam Sułtan „r o z s ą d n y i t ę g i m a l e c.“ W chwili, gdy rozmowa była najwięcéj ożywioną, wszedł znany w całym Konstantynopolu ajent policjny i natychmiast poznał koronowanego gościa kawiarni. Obecni nie mogli nie dostrzedz ze znaku danego przez policjanta, iż człowiek rozmawiający z nimi, należy do osob wyższe zajmujących stanowisko, a więc natychmiast zmienili swój sposób obejścia się i pochlebnie poczęli się odzywać o wszystkich i o wszystkiem. Wówczas sułtan zapytał, czy wiedzą kto on jest, a otrzymawszy odpowiedź, że nie, lecz że bez wątpienia nie jest prostym b i m b a s z ą, lecz co najmniéj S e r d e r-e k r e m e m lub S e r a s k i e r e m oświadczył prawdziwą godność swoję. Niepodobna wystawić ogólnego zdziwienia. Po wyjściu sułtana z kawiarni, utrzymujący ją sam nie wiedział, czy ma prawo żądać płacy za kawę, wypitą przez towarzystwo, które z samym sułtanem rozmawiało. Wszyscy towarzyszyli sułtanowi do ulicy nadbrzeżnéj, kędy stały nadworne czółna i liczna świta. Sułtan podziękował swoim spółbiesiadnikom za wiadomości przez nich podane i oświadczył, iż uczynione mu uwagi nie pozostaną bez skutku.

— Przed trzema laty w kantonie Szwyc, w Szwajcarji, zawarli związki małżeńskie młodzieniec i dziewczyna, mający obecnie o ś m i o r o dzieci. W ciągu trzech lat jedna i taż sama kobiéta porodziła cztery razy bliźnięta, które nie tylko żyją, lecz najlepszém cieszą się zdrowiem.

O G Ł O S Z E N I A.

Отъ Виленскаго питейно акцизнаго управленія 1-го Округа.

Надсмотрщикъ Дубникскаго винокуреннаго завода Орлицкій объявилъ, что онъ на пути во время слѣдованія его отъ завода въ городъ Вильно, 5 числа сего іюня, потерялъ свидѣтельство, выданное изъ сего управленія 3 сего іюня за N. 1360, на отпускъ изъ Дубникскаго виннаго подвала помѣщика Минейки въ оптовый складъ помѣщика Пиляра фонъ Пильхау въ имѣніе его Мицкуны 25,500% безводнаго спирта.

Объявляя о семъ, окружное управленіе покорнѣйше проситъ, буде окажется гдѣ либо означенное свидѣтельство, то выслать таковое въ сей округъ въ г. Вильно. Іюня 1863 года.

Окружный Надзиратель *Глинскій.*

1—379

Виленское губернское правленіе, въ слѣдствіе постановленія своего, 24 мая 1863 года послѣдовавшаго, вызываетъ въ присутствіе свое на 27 число сентября сего года всѣхъ кредиторовъ Виленскихъ обывателей дворянъ коллежскаго секретаря Осипа Осипова и матери его Людвики Ивановой, рожденной Либельтъ, Струмиловъ, а именно: наслѣдниковъ коллежскаго секретаря Амброзія Чербишевича, Виленскаго банкира Александра Саломонова Геймана, губернскаго секретаря Болеслава Ивана Тараевича, дворянина Бышинскаго, наслѣдниковъ бывшаго предводителя дворянства Станислава Ясенскаго, наслѣдниковъ коллежскаго ассесора Пинабеля, квартальнаго надзирателя Врублевскаго, полковника Шенига, дворянина Андрея Квятковскаго, дворянина Теофиля Гуцевича, Емилію Ивановскую, Анну Сальмановичеву, отставнаго поручика Станислава Лаврентева Гуцевича, еврея Мордуха Шліомовича Марка Плунгянскаго, коллежскаго регистратора Осипа Соколовскаго, Войцѣховича и помѣщика Яздовскаго для составленія подъ вѣденіемъ сего правленія закономъ опредѣленнаго конкурснаго управленія по дѣламъ несостоятельныхъ Іосифа и Людвики Струмиловъ. Іюня 12 дня 1863 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Секретарь *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзь.* 1—378

Въ Витебскомъ губернскомъ правленіи, начиная съ 7 августа сего 1863 г. будутъ производиться торги съ узаконенными чрезъ три дня переторжками на отдачу въ содержаніе коробочныхъ сборовъ съ убоя скота и рѣзи птицъ по всѣмъ еврейскимъ обществамъ Витебской губерніи, на четырехлѣтіе съ 1 января 1864 года по таковое же число и мѣсяцъ 1868 года. Желающіе участвовать въ торгахъ могутъ явиться на означенные сроки съ узаконенными залогами, соотвѣтствующими третьей части откупной суммы. Кромѣ изустныхъ торговъ будутъ приниматься и запечатанныя объявленія, которыя могутъ быть подаваемы лично или присылаться по почтѣ. Мая 16 дня 1863 года. 3—343

Виленское губернское особое о земскихъ повинностяхъ присутствіе симъ объявляетъ, что въ Виленской казенной палатѣ 20 августа 1863 года будутъ производиться торги съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, съ допущеніемъ присылки или подачи объявленій въ запечатанныхъ конвертахъ на поставку съ 1-го января 1864 года по то число и мѣсяцъ 1867 года по городамъ и уѣздамъ Виленской губерніи, дровъ, свѣчей соломы, постнаго масла и фителя для войскъ и разныхъ воинскихъ заведеній, а также для городскихъ тюремъ и этапныхъ помѣщеній; по сему желающіе взять сей подрядъ, благоволятъ къ назначенному сроку явиться въ [казен]ную палату съ узаконенными залогами и документами, или же, вмѣсто личнаго прибытія на торгъ, прислать, или подать о семъ письменное объявленіе, но объявленія сіи должны быть составлены на точномъ основаніи правилъ, изложенныхъ въ ст. 1906—1935 X. т. ч. I зак. граж. изд. 1857 года.

3—346

Виленское губернское особое о земскихъ повинностяхъ присутствіе, симъ объявляетъ что въ Виленской казенной палатѣ 21-го августа 1863 года будутъ производиться торги съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, съ допущеніемъ присылки или подачи объявленій въ запечатанныхъ конвертахъ на содержаніе съ 1 января 1864 по то число и мѣсяцъ 1867 года по Виленской губерніи земской почты для разъѣзда членовъ уѣздныхъ полицейскихъ управленій и возки почты, а также рѣчной переправы на рѣкѣ Виліи въ деревни Пржевозѣ Ошмянскаго уѣзда; посему желающіе взять сей подрядъ, благоволятъ къ назначенному сроку явиться въ оную палату, съ узаконенными залогами и документами, или же, вмѣсто личнаго прибытія на торгъ, прислать или подать о семъ письменное объявленіе, но объявленія сіи должны быть составлены на точномъ основаніи правилъ, изложенныхъ въ ст. 1906—1935 X. т. ч. I. зак. граж. изд. 1857 года.

3—346

Od Wileńskiego trunkowo-akcyznego zarządu 1-go okręgu.

Dozórca dubnickiego gorzelanego zakładu Orlicki doniósł, iż jadąc z zakładu do Wilna 5-go bież. czerwca stracił świadectwo wydane mu z tegoż zarządu 3-go czerwca za N. 1360 na wydanie z dubnickiego wódczanego składu obywatela Minejki do ryczałtowego składu obywatela Pillara von Pilchau do majątku jego Mickun 25,500% bezwodnego spirytusu.

Ogłaszając o tém zarząd okręgowy najpokorniéj uprasza, jeśliby rzeczone świadectwo gdziekolwiekbądź się znalazło, wysłać takowe do tegoż okręgu w m. Wilnie. Czerwca 1863 roku.

Dozórca okręgowy G l i ń s k i.

1—379

Wileński rząd gubernjalny w skutku postanowienia swego z d. 24 maja 1863 r. wzywa do urzędu na 27 września b. r. wszystkich kredytorów obywateli Wileńskich dworzan, sekretarza kollegjalnego Józefa i matki jego Ludwiki urodzonéj Libelt, Strumiłłów, a mianowicie: sukcessorów sekretarza kollegjalnego Ambrożego Czerbiszewicza, wileńskiego bankiera Aleksandra Hejmana, sekretarza gubernjalnego Bolesława Tarasewicza, dworzanina Byszyńskiego, spadkobierców b. marszałka szlachty Jasieńskiego, spadkobierców assesora kollegjalnego Pinabla, dozórcy kwartalnego Wróblewskiego, półkownika Szeniga, dworzanina Andrzeja Kwiatkowskiego, dworzanina Teofila Gucewicza, Emilję Iwanowską, Annę Salmonowiczowę, porucznika dymissjonowanego Stanisława Gucewicza, starozakonnego Morducha Szlomowicza Marka Płungiańskiego, regestratora kollegjalnego Józefa Sokołowskiego, Wojciechowicza i obywatela Jazdowskiego, dla ułożenia pod zawiadywaniem tegoż rządu prawnéj konkursowéj administracji, w sprawach niewypłatnych Józefa i Ludwiki Strumiłłów. 12 czerwca 1863 r.

Radca G i e c o ł d.
Sekretarz K o m a r.
Naczelnik stołu K o d ź. 1—378

W witebskim rządzie gubernjalnym począwszy od 7 sierpnia 1863 r. zacznie się licytacja z prawnym we 3 dni przetargiem, na wydzierżawienie poborów krobkowych od rzezi bydła i ptastwa we wszystkich gminach izraelskich, na cztérolecie: od 1 stycznia 1864 roku do tejże daty 1868 roku. Życzący licytować raczą przybyć na termin do rządu z prawnémi ewikcjami, odpowiedniemi trzeciéj części summy licytacyjnéj. Prócz osobistego stawania mogą być nadsyłane opieczętowane deklaracje. 16 maja 1863 roku. 3—343

Wileński gubernjalny osóbny o ziemskich powinnościach urząd ogłasza, iż 20 sierpnia 1863 roku w wileńskiej izbie skarbowéj odbędzie się licytacja z prawnym we 3 dni przetargiem, z dozwoleniem przysyłania opieczętowanych deklaracij na dostarczenie od 1 stycznia 1864 roku, aż do tejże daty 1867 roku po miastach i powiatach gubernji wileńskiéj drew, świec, słomy, oleju dla wojsk i różnych zakładów wojskowych, tudzież dla miejskich więzień i gmachów etapowych; życzący zająć się tém dostarczeniem raczą zgłosić się na termin wskazany do izby skarbowéj z pewnemi ewikcjami, albo też przysłać o tém piśmienne objawienia na mocy przepisów art. 1906—1935 X T. cz. I pr. cyw. wyd. 1857 roku.

3—346

Wileński gubernjalny osóbny o powinnościach ziemskich urząd ogłasza, iż 21 sierpnia 1863 roku w wileńskiéj izbie skarbowéj odbędzie się licytacja z prawnym we 3 dni przetargiem, przy czém mogą być nadsyłane opieczętowane deklaracje — na wydzierżawienie od 1 stycznia 1864 roku do tejże daty 1867 roku w gubernji wileńskiéj poczty na rozjazd członków powiatowych policji i rozwożenie papierów, oraz przewozu na Wilji we wsi Przewoziw pttu oszmiańskiego. Życzący licytować, raczą przybyć do izby na termin rzeczony z prawnemi ewikcjami, lub przysłać opieczętowane deklaracje ułożone na mocy przepisów art k. 1906—1935 X T. cz. I pr. cyw. wyd. 1857 roku.

3—346

Отъ Виленской палаты государственныхъ имуществъ объявляется: 1) Такъ какъ корчемные плацы со строеніями (гдѣ находятся) въ казенныхъ имѣніяхъ Виленской губерніи, на кои производились въ палатѣ торги въ декабрѣ 1862 года, за приторговавшими оныя лицами и за фермерными содержателями, изъявившими желаніе оставить за собою, утверждены министерствомъ государственныхъ имуществъ только на одинъ 1863 годъ, а потому, для отдачи та новыхъ плацевъ въ новое содержаніе съ 1864 впредь на два года, назначены въ присутствіи той же палаты новые торги 23 сентября сего 1863 года съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на точномъ основаніи правилъ и особыхъ условій для сего постановленныхъ, о которыхъ желающіе участвовать въ торгахъ, могутъ получить свѣденіе во 2-мъ столѣ хозяйственнаго отдѣленія отъ 10 часовъ утра до 4 часовъ по полудни каждаго дня, кромѣ табельныхъ и воскресныхъ; Къ торгамъ допускаются всѣ лица, имѣющія по закону право участвовать въ нихъ. Желающіе снять въ аренду корчемные плацы благоволятъ явиться къ означенному сроку съ соотвѣтственными залогами въ наличныхъ деньгахъ, банковыхъ билетахъ или кредитныхъ бумагахъ. Торги будутъ производиться изустно, съ принятіемъ при томъ до 11 часовъ въ день переторжки и запечатанныхъ объявленій, по существующимъ на сей предметъ законамъ. и 2) По уваженію, что палатѣ неизвѣстно о мѣстопребываніи всѣхъ съемщиковъ, снявшихъ корчемные плацы, симъ объявляется, чтобы немедленно явились для принятія таковыхъ плацевъ въ свое завѣдываніе на 1863 годъ, ибо отъ палаты предписано сельскимъ управленіямъ, въ противномъ случаѣ, принять оныя въ казенное управленіе, всѣ же убытки казны, будутъ пополнены залогомъ съемщиковъ. Г. Вильно, мая 28 дня 1863 года.

Совѣтникъ *Р. Северюковъ.*
Дѣлопроизводитель *А. Плошинскій.*
Столоначальникъ *А. Рутковскій.*

3—345

Wileńska izba dóbr rządowych ogłasza 1) Ponieważ place karczemne z budowlami (gdzie się znajdują) w majątkach skarbowych gubernji wileńskiéj na które odbywała się licytacja w grudniu 1862 r. przyznane za dzierżawcami przez ministerjum dóbr rządowych tylko na 1863 rok, przeto dla wydzierżawienia tychże placów od 1864 r. na dwa lata naznaczono nową licytację 23 września 1863 r. z prawnym we 3 dni przetargiem na mocy przepisów i osobnych warunków, o których licytujący mogą się dowiedzieć w 2 stole wydziału gospodarczego od 10 godziny z rana do 4 po południu, każdodziennie oprócz dni tabelnych i niedziélnych. Do licytacji przypuszczają się wszystkie osoby mające na to prawo. Licytujący raczą przybyć na dzień wskazany z prawnemi ewikcjamii w gotowiznie, lub w biletach i papierach kredytowych. Licytacja odbędzie się ustnie lub przez opieczętowane deklaracje. 2) Ponieważ izbie nie są wiadome miejsca zamieszkania niniejszych dzierżawców, przeto ci ostatni raczą przybyć dla przyjęcia takowych placów w swoje rozporządzenie na rok 1863, gdyż izba rozkazała zarządom gminowym w razie przeciwnym przyjąć one do zarządu skardu, a wszelkie straty rządowe będą pokryte na rachunek dzierżawców. Wilno, d. 28 maja 1863 roku.

Radca S e w e r i u k o w.
Sekretarz P ł o s z y ń s k i.
Nacz. stołu R u t k o w s k i. 3—345

Отъ Виленской палаты государственныхъ имуществъ, объявляется, что въ присутствіи ея будутъ производится торги 25. августа 1863 года съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою на отдачу въ содержаніе фермъ Заполовье и Вороново въ Дзисненскомъ уѣздѣ расположенныхъ, впредъ отъ 24 до 48 лѣтъ, на точномъ основаніи правилъ и особыхъ условій для сего постановленныхъ, о которыхъ желающіе участвовать въ торгахъ, могутъ получить свѣденіе во 2-мъ столѣ хозяйственнаго отдѣленія отъ 10 часовъ утра до 4, часовъ по полудни каждаго для кромѣ табельныхъ и воскресныхъ; къ торгамъ допускаются всѣ лица имѣющія по закону право участвовать въ нихъ. Желающіе снять въ аренду сіи фермы благоволятъ явиться къ означенному сроку съ соотвѣтственными залогами въ наличныхъ деньгахъ, банковыхъ. билетахъ или кредитныхъ бумагахъ. Торги будутъ производится изустно, съ принятіемъ при томъ до 11 часовъ дня переторжки и запечатанныхъ объявленій, по существующимъ на сей предметъ законамъ.

Совѣтникъ Р. С е в е р ю к о в ъ.
Дѣлопроизводитель А. П л о ш и н с к і й.
Столоначальникъ А. Р у т к о в с к і й.

Wileńska izba dóbr rządowych ogłasza, iż w niéj odbędzie się 25 sierpnia 1863 r. z prawnym we 3 dni przetargiem na wydzierżawienie ferm Zapołowje i Woronowo w Dziśnieńskim powiecie położonych od 24 do 48 na mocy przepsów i osóbnych warunków, o których licytujący mogą się dowiedzieć w 2 stole wydziału gospodarczego od godziny 10 z rana do 4 po południu w dni zwyczajne. Do licytacji przypuszczają się wszystkie osoby, mające do teio prawo. Licytujący powinni mieć właściwe ewikcje, w gotówce w biletach bankowych lub kredytowych papierach. Licytacja odbędzie się ustnie lub przez opieczętowane deklaracje, które będą się przyjmować do 11 godziny w dniu przetargu podług istniejących na ten cel przepisów.

Radca R. S e w e r i n k o w.
Sekretarz A. P ł o s z y ń s k i.
Nacz. Stołu A. R u t k o w s k i.

3—342

OGŁOSZENIE.

Różnego rodzaju skóry z fabryki K. SKIRMUNTA w Szemetowszczyznie, przedają się na ogół i cząstkowie, przy ulicy Wileńskiéj w domu Gorskiego N. 403. 3—368

ROB BOYVEAU LAFECTEUR.

Jest to S y r o p r o ś l i n n y c z y s z c z ą c y k r e w b e z m e r k u r j u s z u, leczy odziedziczoną ostrość krwi, oczyszcza ciało z żółci i zepsutych humorów, jest bardzo skuteczny w skrofulicznych słabościach, silnych boleściach, uporczywych liszajach, wyrzutach syfilitycznych, świerzbie zadawnionéj, reumatyzmach, wysypce u kobiet, w wieku krytycznego przejścia, nabrzmieniu gruczołów, chorobach zaraźliwych nowych lub zadawnionych bardzo uporczywych.

Dostać można w Warszawie w składzie materjałów aptecznych pana Galle jak również u pp. Sokołowskiego, Grodowskiego, Ch. Lilpopa, Censchnera et Comp., w Lublinie u pp. Mazurkiewicza i Wareskiego; w Wilnie u p. Chróścickiego; w Krakowie u p. Molędzińskiego.

Skład główny w Paryżu na ulicy Richer, N. 12 u p. Giraudeau de St. Gervais. 4—333

PAPIER WLINSI

Najlepsi lekarze w Paryżu zalecają papier Wlinsi, jako najskuteczniejszy środek, który leczy katary, ból gardła, boleści krzyża, reumatyzmy etc. Jednorazowe a najwięcéj trzykrotne użycie, wystarcza najczęściéj do zupełnego wyzdrowienia, i wyjąwszy małe świerzbienie nie zostawia po sobie żadnego innego wrażenia. Pudełko złożone z 10 arkuszy kosztuje kop. 60. Dostać można w aptekach pp. Chróścickiego w Wilnie, Molendzińskiego w Krakowie, Mrozowskiego w Warszawie, Tomanka we Lwowie. 6—301

LEKARSTWO NA PODAGRĘ D-RA GENEVOIS.

Anti-goutteux Genevois, specyfik wyborny, upoważniony przez petersburgską radę lek.

Oléj czysty z kasztanow Indyjskich, używany z nadzwyczajnym skutkiem, w boleściach podogry, reumatyzmach i bolach nerwowych, które po kilkakrotném wtarciu tym olejkiem zupełnie ustają.—Informacja do każdego flakonu w języku polskim dołącza się- Cena pół flakonu 5 franków. 6—217

FABRYKA WYROBOW LNIANYCH
W ŻYRARDOWIE POD WARSZAWĄ

ma honor podać niniejszém do powszechnéj wiadomości, że począwszy od d. 1-go kwietnia r. b. urządziła stały główny Skład swoich czystolnianych wyrobów w Kijowie na Kreszczatce, w domu doktora Moringa, w którym, prócz wszelkich gatunków płócien, bielizny stołowéj, ręczników, chustek i t. p., sprzedają się również czystolniane drylichy na ubrania męzkie, w najświeższym guście i deseniach.

Fabryka Żyrardowska odwiedza stale z wyrobami swemi jarmarki:

w Elizawetgradzie na ś-ty Jerzy,
— Bałcie na Zielone Świątki,
— Ekaterynosławiu w lipcu,
— Połtawie —

Po cenach fabrycznych sprzedają wyroby Żyrardowskie:

w Wilnie pp. Plater i Dębicki,
— Odessie p. H. J. Grabowski,
— Półtawie p. Lemaire et Comp.
— Charkowie p. A. Didrichsohn,
— Zytomierzu p. T. Forster.

11—376

Dzieła pod tytułem

SZKOŁA NA ORGANY
X. J. GALICZA,

Zawierająca śpiewy kościelne.

Wyszedł zeszyt c z w a r t y i ostatni. Prenumeratorowie przyjąć go mogą w miejscach, gdzie prenumeratę złożyli. X. GALICZ.

3—375

W APTECE

A. Szerszewskiego

otrzymano rozmaite Gutta-perchowe medyczne narzędzia, jak to: Bandaże, klysopompy, akustyczne trąbki, respiratory, Taftę angielską i t. p. 9—299

Dom do sprzedania

koło Zielonego-Mostu. Wiadomość na miejscu u właściciela Wilkańca. 1—383

ПОТЕРЯВШІЙ ДЕНЬГИ, 29 іюня, на площади Петра и Павла, можетъ получить ихъ у надворнаго совѣтника Мореля, въ корпусѣ. 2—382

Прибывшіе въ Вильно отъ 30 іюня по 3 іюля 1863 г.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Пом. гр. Францъ Коссаковскій, ген.-лейт. и кавалеръ Баклановъ, поруч. Круковскій, маіоръ Стражковъ, поруч. Шулцъ и Гаусманъ, прапор. Васичкинъ, кол. асс. Соловьевъ, служащій при жел. дор. Жанъ-Мари, купецъ 1-й гильдіи Конъ.

ГОСТИННИЦА ЕВРОПА. Ген.-маіоры: Рейбницъ и Роопъ, ген.-адьютантъ гр. Орловъ Денисовъ, полков. Гакманъ, поруч.: Бралдергъ и Вильбрехъ, кап. Комаровъ, поруч. Бунзе, дѣйст. стат. сов.: Рененкамифъ и кн. Львовъ, колл. секр. Хомонцовъ, губ. секр. Альмикинъ.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКАГО. Ген.-лейтенантъ Еразьмъ Длатовскій, полков. баронъ Алекс. Белендорфъ, стат. сов. Форостовскій, маіоръ Иваненко, капит. Иванъ Дубельтъ, кс. Исидоръ Бартошевичъ, инж. капит. Клочковскій, инж. Штомпфъ, прапор.: Амосовъ 2-й, Извѣковъ, Щербаковъ и Мягковъ, купецъ Непомукъ Короновичъ.

Przyjechali do Wilna od 30 czerwca do 3 lipca 1863 r.

HOTEL NISZKOWSKI. Ob. hr. Kossakowski, jen.-lejt. i kawaler Bakłanow, porucz. Krukowski, major Strażkow, porucz. lesn.: Szulc i Hausman, prap. Wasiczkin, ass. koll. Sołowjew, przy kolei żelaz. Jan-Mary, kupiec 1-éj gildy Kohn.

HOTEL EUROPEJSKI. Jen.-majorowie: Rejbnic i Roop, jen.-adjutant hr. Orłow Denisow, półkow Hakman, porucz.: Bralderg i Wilbrech, kapit. Komarow, porucz. Bunze, rz. rad. st.: Renekampff i ks. Lwow, sekr. kol. Chomoncow, gub. sek. Almikin.

HOTEL POZNAŃSKIEGO. Jenerał-lejtnant Erazm Dłatowski, półkow. baron Aleks. Belendorf, radca st. Forostowski, major Iwanienko, kap. Dubelt, ks. Izydor Bartoszewicz, kapit. inż. Kłoczkowski, inż. Sztompf, chor. Amosow 2-gi, Izwiekow, Szczerbakow i Miahkow, kupiec Nepomucen Koronowicz.

Дозволено Ценсурою. 3 Іюля 1863г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.